

Styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds berättelse över fondens verksamhet och förvaltning under år 2004

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	1
VD-kommentar	3
Den forskningsstödjande verksamheten	5
Arbetsätt	5
Uppföljning och utvärdering	6
Projektuppföljning.....	6
Utvärdering av Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond	12
Anslag till forskningsprojekt och infrastrukturellt stöd	14
Anslag till forskningsinitiering.....	15
Nobelsymposier.....	16
Stipendier	17
Forskarskolor	19
Forskarskola i moderna språk.....	19
Forskarskolan i matematik med ämnesdidaktisk inriktning	20
The Swedish School of Advanced Asia Pacific Studies – SSAAPS	21
Nordiska museets forskarskola för museianställda.....	23
Områdesgrupper	24
Områdesgruppen för forskning om kunskapssamhället.....	24
Områdesgruppen för forskning om kultur, säkerhet och hållbar samhällsutveckling	26
Områdesgruppen för forskning om civilsamhället	28
Områdesgruppen för forskning om offentlig ekonomi, styrformer och ledarskap	30
Samarbete med riksdagen.....	31
Parlamentets ställning i författningen.....	31

Utgivning av hemliga handlingar från 1905	32
Konsten, kulturpolitiken, forskningen	32
Stiftelsen Skapande Människa	34
Internationella engagemang.....	35
European Foundation Centre	35
Ett europeiskt forskningsråd 2007	35
Insatser till minne av Anna Lindh.....	36
Forskning om Region Norden	37
Projekt 2005 och Projekt 1905	38
Svenskt i Finland – finskt i Sverige	39
Samarbete med institut för avancerade studier	40
Samarbete med Johns Hopkins University	42
Euroscience Open Forum 2004.....	42
Kulturpolitisk forskning	43
Förvaltningsberättelse	45
Stiftelsens ändamål	45
Årets verksamhet	46
Utvärdering.....	47
Resultat och ställning.....	48
Finansiellt resultat.....	50
Den finansiella verksamheten – tio år i sammandrag	51
<i>Tabell 1. Finansiellt resultat (KSEK)</i>	53
<i>Resultaträkning (KSEK)</i>	55
<i>Balansräkning (KSEK)</i>	56
Redovisnings- och värderingsprinciper	61
Värdering materiella anläggningstillgångar.....	61
Värdering bokförda värden.....	61
Värdering marknadsvärden.....	61
Värdering finansiella anläggningstillgångar	61
Värdering bokförda värden.....	61
Värdering marknadsvärden.....	62
Värdering omsättningstillgångar	62
Värdering bokfört värde	62
Värdering marknadsvärden.....	62
Värdering skulder	62
Beviljade forskningsmedel	63
Eget kapital.....	63
Till bokfört värde.....	63
Till marknadsvärde	63
Noter (belopp i KSEK).....	64
Donationer (belopp i KSEK).....	83

VD-kommentar

Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond tillkom genom ett riksdagsbeslut den 2 december 1964. Det 40-årsjubileum som inföll 2004 markerades genom en konferens i riksdagen – platsen för stiftelsens födelse. Vid denna konferens diskuterades, med utgångspunkt i en omfattande utvärdering, fondens forskningsstödjande verksamhet framför allt under de senaste 15 åren.

Bokomslaget för utvärderingsrapporten *Hinc robur et securitas? En forskningsstiftelses handel och vandel. Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond 1989–2003* utgörs av en blå himmel med endast några lätta moln. Det kan möjligen symbolisera att fonden under dessa år verkat under ytterst gynnsamma forskningsklimatiska förhållanden. Det kan i någon mening äga sin giltighet åtminstone beträffande fondens egen kapitalutveckling, som stadigt förbättrats alltsedan 1988 då fonden frikopplades från Sveriges riksbank och blev en ”riktig” stiftelse med eget bundet kapital. Såsom min företrädare, Nils-Eric Svensson, uttryckte det i sin kommentar i det årets redovisning: ”Året 1988 kan alltså i ekonomisk mening sägas vara lika betydelsefullt för svensk vetenskap som året 1965”, dvs. det år då stiftelsen inledde sin forskningsstödjande verksamhet. Innan det beslutet fattades fanns det onekligen mycket mörka moln på himlen. Av kapitalet återstod endast ca 100 miljoner kronor. Utan denna radikala förändring och det samtidiga resurstillskottet på totalt 1,5 miljarder kronor hade det med största sannolikhet inte varit möjligt att uppleva 40-årsdagen. Såsom det framhålls i utvärderingsrapporten har fondens kapitalutveckling varit starkt positiv under 1990-talet, inte minst på grund av det tillskott på de ytterligare 1,5 miljarder kronor som tillkomsten av Kulturvetenskapliga donationen innebar.

Glädjande nog har den positiva kapitalutvecklingen även innefattat det gångna verksamhetsåret. År 2004 medförde ett betydande resurstillskott vilket innebär att vi efter ett par magra år återigen kan uppvisa ett tillfredsställande resultat.

Riksbanksfondens styrelse har under året beslutat om några förändringar i utformningen av den forskningsstödjande verksamheten. En viktig förändring är att medlen avsätts för hela projektet vid beslutstillfället. Ett annat viktigt inslag vid beslut om större forskningssatsningar (6–8 år) är att det kommer att krävas medfinansiering av lärosätena, något som, sammantaget med alla andra krav från statsmakternas sida, i sin tur kommer att innebära ett ökat rationaliseringsstryck på universitetens och högskolornas forskningsutförande organisation.

Under det gångna året har RJ:s områdesgrupper bedrivit ett mycket betydelsefullt arbete som är framåtblickande och som har internationella perspektiv. Under flera år har förändringarna inom kunskapssektorn studerats och analyserats inom ramen för en områdesgrupp för *forskning om kunskapssamhället*. Internationaliseringen av utbildning och forskning innebär ett starkt föränd-

ringstryck mot de nationella systemen. Universitetens roll i massutbildningens samhälle förändras påtagligt.

Inom områdesgruppen för *forskning om kultur, säkerhet och hållbar samhällsutveckling* har globala studier och studier i det globala rummet stått i förgrunden. Hur kommer vi i vår perifera del av världen att påverkas av det växande gapet mellan de allt fattigare men religiösa kulturerna och de allt rikare men sekulariserade samhällena? Hur kommer vi att kunna hantera och tolerera de betydande kulturella värderingsmönster som genom ökad migration kommer nära inpå oss?

I vår områdesgrupp för *forskning om civilsamhället* söker vi finna nya utvecklingsvägar för civilsamhället inom våra nordiska välfärdsstater. Globaliseringen ställer våra civilsamhällen inför nya utmaningar och krav som inte enbart kan hanteras inom och med nationalstatens ramar och verktyg. Inte minst genom den katastrof som inträffade i Sydostasien den 26 december 2004 och som drabbade medborgare i ett 40-tal länder på vår jord har vi fått ett påtagligt bevis på vad enskilda människor, frivilligorganisationer, föreningar, företag och stiftelser snabbt kan åstadkomma med engagemang och offervilja.

Redan år 2000 tog europeiska stiftelser genom European Foundation Centre (EFC) initiativ tillsammans med amerikanska motsvarigheter inom Council on Foundations i syfte att utarbeta gemensamma praktiska anvisningar för stiftelser och företag i händelse av större globala katastrofer. Samtidigt bildades en permanent arbetsgrupp för katastrofinsatser (Disaster Grantmaking). Denna grupp hade ett första möte under EFC:s årsmöte den 20–23 maj 2004 i Stockholm. RJ bidrog då aktivt för att få till stånd denna session vid vilken bl.a. Peter Örn från Röda Korset medverkade. Arbetsgruppen för Disaster Response Initiative utarbetade därefter vid en konferens i Kingston på Jamaica den 17–19 juni 2004 principerna för "Good Practice" och de praktiska anvisningar för beredskap och handlande vid större katastrofer som nu har varit till mycket stor nytta för civilsamhällets organisering i samband med jordbävningen och tsunamin i Sydostasien.

Även i den under 2004 tillsatta områdesgruppen för *forskning om offentlig ekonomi, styrformer och ledarskap* behandlas frågor om globaliseringens inverkan på nationalstaten. Hur måste våra välfärdssystem anpassas så att de blir långsiktigt hållbara? Hur skall ansvar och befogenheter vara utformade och fördelade på olika territoriella nivåer? Det finns stora behov av långsiktigt bedriven forskningsverksamhet som kan bidra till ny kunskap som är fri och tillgänglig för alla som gör det möjligt att – via debatt och politiska beslut – finna den rätta balanspunkten mellan statens ansvar och det ansvar som bör åvila medborgarnas och det civila samhällets olika delar. För en stiftelse som har sin förankring i folkstyrets främsta utövare, riksdagen, ter det sig naturligt att även fortsättningsvis söka främja en kunskapsutveckling till gagn såväl för de enskilda människorna som för samhället i stort – utan hänsyn tagen till nationella gränser.

Dan Brändström

Den forskningsstödande verksamheten

Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond (RJ) stöder kvalificerad forskning i form av projektanslag till enskilda forskare eller forskargrupper som ansökt om anslag. Stiftelsen verkar aktivt inom vida fält av vetenskaplig forskning. Kompetensspridningen bland forskarna i styrelse och beredningsgrupper återspeglar detta förhållande. Styrelsen består därutöver av personer med ekonomisk och politisk sakkunskap. Denna personsammansättning gör att stiftelsen representerar ett stort erfarenhetsfält och den har därmed en unik ställning som allsidigt kontaktorgan mellan olika forskningsområden, liksom mellan forskningen och andra centrala samhällsintressen.

Alltsedan stiftelsens tillkomst har ett visst företräde getts åt samhällsvetenskapligt och humanistiskt orienterad forskning, inkluderande ämnesområdena juridik och teologi. En mycket kraftfull insats har under de senaste åren gjorts till förmån för den humanistiska forskningen. Stiftelsens ambition är att stödja ämnesområdena humaniora och samhällsvetenskap till lika stora delar. Den medicinska forskningen erhåller stöd via Erik Rönnerbergs donationer. Socialmedicinsk forskning stöds både inom Jubileumsdonationen och Kulturvetenskapliga donationen. Naturvetenskap och teknik stöds i mindre utsträckning via samarbetsprojekt inom humaniora och samhällsvetenskap.

Stiftelsen är intresserad av att stödja gränsöverskridande forskningsprojekt i vilka forskare från olika discipliner, fakulteter, orter eller länder samarbetar. Vid en översiktlig genomgång av de hittills beviljade anslagen finner man exempel på många sådana forskningsprojekt.

Arbetsätt

Riksbankens Jubileumsfond förverkligar i dag stiftelsens ändamål genom att stödja forskning inom humaniora och samhällsvetenskap, inklusive teologi och juridik. Från och med år 2005 finansieras denna forskning genom engångsanslag till program, projekt, postdoktorala satsningar, infrastrukturellt stöd samt forskningsinitiering. Med program avses när en större grupp kvalificerade forskare under en längre tid utför en gemensam forskningsuppgift, medan ett projekt är en mer begränsad forskningsuppgift, vanligen utförd av en enskild forskare under en kortare tid. Inom ramen för projektstödet kommer RJ även att göra särskilda postdoktorala satsningar på specifika teman. Infrastrukturellt stöd ges till förberedande av framtida forskning, såsom uppordnande och bevarande av arkivsamlingar eller databaser. Med forskningsinitiering avser RJ stöd till konferenser och seminarier, men även programplanering och skapande av forskarnätverk.

Det är stiftelsens styrelse som fattar beslut om forskningsanslag. Anslag utlyses endast en gång per år, förutom anslag till forskningsinitiering, vilka

söks fortlöpande och som beslutas av styrelsens arbetsutskott. Beredningsprocessen sker i två steg. I en första omgång väljs ett antal ansökningar ut som går vidare till en andra bedömningsomgång. De postdoktorala satsningarna utlyses och bereds i särskild ordning.

Inkomna ansökningar om forskningsanslag bedöms och prioriteras i en eller flera av RJ:s beredningsgrupper. I var och en av dessa ingår några av styrelsens ledamöter och suppleanter (forskare och riksdagsledamöter) samt ett antal utomstående såväl nationella som internationella forskare. Ansökningarna har dessutom i den andra bedömningsomgången som regel granskats av externa sakkunniga inom eller utom landet. Varje ansökan bedöms i förhållande till vetenskapliga kvalitetskriterier och till internationell standard. I alla sammanhang ges ansökningar med internationell anknytning särskild prioritet. I de fall ansökningarna gäller forskning som aktualiserar etiska frågor prövas dessa efter samma normer och på samma sätt som inom Vetenskapsrådet.

För att kartlägga forskningsbehov och stimulera till vetenskaplig forskning och till informationsutbyte inrättar RJ s.k. områdesgrupper. Dessa grupper består av forskare från discipliner av betydelse för området samt företrädare för i sammanhanget viktiga samhällsintressen. Verksamheten kan beskrivas som kvalificerat forskningsförberedande arbete.

År 1997 beslöt styrelsen att inrätta en områdesgrupp för forskning om kunskapssamhället, år 2000 inrättades en områdesgrupp för forskning om kultur, säkerhet och hållbar samhällsutveckling och år 2003 en områdesgrupp för forskning om civilsamhället. En ny områdesgrupp för forskning om offentlig ekonomi, styrformer och ledarskap har inlett sitt arbete under året. Dessa grupper verksamhet beskrivs närmare längre fram i årsberättelsen.

Uppföljning och utvärdering

Projektoppföljning

Den regelmässiga uppföljningen och utvärderingen av pågående och nyligen avslutade projekt har inneburit att 22 projekt varit föremål för särskild granskning under år 2004: 13 projekt inom Jubileumsdonationen, 5 inom Kulturvetenskapliga donationen och 4 infrastrukturprojekt. Syftet med uppföljningen har varit att granska de vetenskapliga resultaten och göra bedömningar av projektens struktur och resurstilldelning. Därutöver har ett syfte varit att genom samtal med rektorer, dekaner, forskare och doktorander utröna dagens och framtidens villkor för kunskapsutvecklingen inom berörda fakultetsområden.

Under året har projektledare vid Uppsala, Lunds, Stockholms och Umeå universitet kontaktats. De har erhållit följande frågor, vilka besvarats skriftligen och kommenterats muntligen vid projektbesök:

1. Vilka vetenskapliga publikationer har projektet genererat?
2. Har projektet genererat uppslag till nya forskningsinsatser (gäller särskilt för avslutade projekt)?
3. Har projektets medarbetare medverkat med bidrag vid nationella eller internationella symposier? Om ja, ange vilka.
4. Har projektet medfört att Du eller någon av Dina medarbetare blivit inbjuden som gästforskare vid något annat lärosäte? Likaledes är det av intresse att få reda på om arbetet i projektet stimulerat till att gästforskare inbjudits till Din institution.
5. Vilka utbildningseffekter har erhållits genom projektet? Har t.ex. doktorander deltagit? Om ja, ange namn och ålder. Därtill bör det belysas om särskilda läromedel har tillkommit med anknytning till projektet.
6. Vilka forskningsinformativa inslag har förekommit under projektets gång och/eller efter projektets avslutning?

Slutligen efterfrågades en ekonomisk redovisning av projektmedlens användning till löner, utrustning, resor, lokala omkostnadsavgifter (lokaler, institutions- och universitetskostnader) och eventuellt övriga omkostnader.

Beredningsgrupp 1 besökte Uppsala universitet den 21 oktober 2004. Nedanstående tre projekt valdes ut för detta besök:

Professor Lars Magnusson – J1998-0309

Marknaden, bönderna och staten: Den svenska spannmålsmarknadens förändring 1770–1870 ur ett institutionellt perspektiv

Ekonomisk-historiska institutionen

Anslag t.o.m. 2001

Totalt beviljat: 3 100 000 kr

Professor Janken Myrdal – J1998-0113

Hägnaderna, landskapet och byalaget

Institutionen för landskapsplanering, SLU

Anslag t.o.m. 2002

Totalt beviljat: 2 070 000 kr

Ekonomie doktor Martin Holmén och filosofie doktor Peter Högfeldt – J2000-0098

Hur ägarstruktur och styrning av företag påverkar företagets värde och effektivitet

Nationalekonomiska institutionen respektive Institutionen för finansiell ekonomi, Handelshögskolan i Stockholm

Anslag t.o.m. 2004

Totalt beviljat: 2 485 000 kr

Beredningsgrupp 2 besökte Stockholms universitet den 18 oktober 2004.
Nedanstående tre projekt valdes ut för besöket:

Docent Helena Wulff – J2000-0108

Dans på Irland: Minne och modernitet i en postkolonial tid

Socialantropologiska institutionen

Anslag t.o.m. 2003

Totalt beviljat: 2 100 000 kr

Professor Gudrun Dahl – J1998-0154

Moderniteter i rörelse: En transnationell studie av de ungas dilemma

Socialantropologiska institutionen

Anslag t.o.m. 2001

Totalt beviljat: 3 590 000 kr

Professor Johan Fritzell – J1999-0356

Inkomst, ohälsa och dödlighet: Analyser på mikro- och makronivå

CHESS

Anslag t.o.m. 2003

Totalt beviljat: 2 850 000 kr

Beredningsgrupp 3 besökte Lunds universitet den 19 oktober 2004. Nedanstående fem projekt valdes ut för detta besök:

Juris doktor Eva Ryrstedt – J2000-0177

Barnets bästa eller föräldrarnas – en studie av utfallet av alternativa beslutsmodeller rörande vårdnad/boende/umgänge

Juridiska institutionen

Anslag t.o.m. 2004

Totalt beviljat: 968 000 kr

Docent Annika Nilsson – J2000-0118

Försiktighetsprincipen som miljörättsligt instrument och dess avgränsning i förhållande till hushållningsprincipen samt allmänna principer om rättssäkerhet och rättsskydd

Juridiska institutionen

Anslag t.o.m. 2003

Totalt beviljat: 1 022 000 kr

Juris doktor Uta Bindreiter – J2001-0340

Mellan tradition och förnyelse: Rättstänkandet i Sverige 1940–2000

Juridiska institutionen

Anslag t.o.m. 2004

Totalt beviljat: 1 760 000 kr

Docent Bo Bjurulf – K1999-5180

De nordiska EU-medlemmarnas ordförandeskap i ministerrådet – en jämförande studie

Statsvetenskapliga institutionen

Anslag t.o.m. 2003

Totalt beviljat: 7 400 000 kr

Professor Christer Jönsson – J2000-0293

Diplomatins väsen

Statsvetenskapliga institutionen

Anslag t.o.m. 2003

Totalt beviljat: 2 082 000 kr

Beredningsgrupp 4 besökte Umeå universitet den 11 oktober 2004. Nedanstående fyra projekt valdes ut för besöket:

Filosofie doktor Johan Nordlander – In2002-0020

Kriokorpusprojektet: Digitalisering, systematisering och nätpublicering av språkligt material på det engelskbaserade sierraleonska kreolspråket krio

Institutionen för moderna språk

Anslag t.o.m. 2003

Totalt beviljat: 1 500 000 kr

Professor Kjell Jonsson – In2000-7041

Hum Lab – Humaniora och teknik i förening

Institutionen för historiska studier

Anslag t.o.m. 2001

Totalt beviljat: 5 000 000 kr

Docent Kirk Sullivan – K2002-1121

Identifiering av ”imiterade” röster: Ett forskningsprojekt med applikationer för rättsväsendet och säkerheten

Institutionen för filosofi och lingvistik

Anslag t.o.m. 2006

Hittills beviljat: 8 300 000 kr

Professor Lars-Erik Edlund – K1995-5131

Kulturgräns norr: Förändringsprocesser i tid och rum

Institutionen för nordiska språk

Anslag t.o.m. 2001

Totalt beviljat: 22 295 000 kr

Beredningsgrupp 5 besökte Stockholms universitet den 29 oktober 2004. Nedanstående fem projekt valdes ut för besöket:

Professor Jan Glete – J1997-0035

Statsformering, Östersjöimperium och örlogsflotta: Den svenska örlogsflottan 1500–1700 i ett organisationsteoretiskt perspektiv

Historiska institutionen

Anslag t.o.m. 1998

Totalt beviljat: 2 050 070 kr

Professor Jan Glete – J2002-0434

Beskydd, organisation och politiskt entreprenörskap: Skatte-militär statsbildning i Europa 1450–1720

Historiska institutionen

Anslag t.o.m. 2006

Hittills beviljat: 2 600 000 kr

Filosofie doktor Aris Fioretos – K1997-5131

Blått: En kulturvetenskaplig studie av en färg

Institutionen för litteraturvetenskap

Anslag t.o.m. 2001

Totalt beviljat: 2 200 000 kr

Professor Lena Gerholm – K2002-0395

Orienten i Sverige: Förhandlingar om religion, kön och sexualitet

Etnologiska institutionen

Anslag t.o.m. 2006

Hittills beviljat: 13 300 000 kr

Professor Peter Pagin – J2001-0422

Mening, kommunikation, förklaring

Filosofiska institutionen

Anslag t.o.m. 2002

Totalt beviljat: 1 150 000 kr

Beredningsgrupp 6 (Kulturvetenskapliga donationen) fick vid sitt september-sammanträde den 24 september 2004 två projekt finansierade med medel för infrastrukturellt stöd presenterade.

F. överbibliotekarien Tomas Lidman – In2000-7033

Bilddatabaser och digitalisering – plattform för ABM-samverkan

Kungl. biblioteket

Anslag t.o.m. 2003

Totalt beviljat: 3 000 000 kr

Projektet presenterades av projektsekreteraren Kate Parson.

Filosofie licentiat Eva Nylander – In2002-0491

Illuminerade handskrifter i svenska samlingar

Institutionen för konst- och musikvetenskap, Lunds universitet

Anslag t.o.m. 2005

Totalt beviljat: 4 000 000 kr

Projektet presenterades av filosofie doktorerna Eva Lindqvist Sandgren och Thomas Rydén.

Utvärdering av Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond

Den under år 2002 påbörjade utvärderingen av RJ:s verksamhet avslutades under våren 2004. Arbetet har utförts av professorerna Bengt Stenlund, f.d. rektor vid Åbo Akademi, ordförande, Thora Margareta Bertilsson, Köpenhamns universitet, och Francis Sejersted, Universitetet i Oslo, med professor Thorsten Nybom, Örebro universitet, som sekreterare. Stenlund och Nybom presenterade utvärderingens huvudresultat för styrelsen vid två tillfällen under det året: den 25 mars och den 27 maj 2004. Utvärderingsuppdraget avrapporterades sedan formellt till styrelsen den 28 oktober 2004. Slutrapporten utkom av trycket den 20 november 2004 och hade titeln *Hinc robur et securitas? En forskningsstiftelses handel och vandel. Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond 1989–2003* (Riksbankens Jubileumsfond & Gidlunds Förlag, 2004).

I rapporten ges en bred och klargörande bild av RJ:s 40-åriga verksamhet som forskningsfinansiär och forskningspolitisk aktör. Huvuddelen ägnas perioden efter 1989, men utvärderarna har även studerat stiftelsen ur ett längre tidsperspektiv och därigenom kunnat reflektera över dess arbetsformer och forskningspolitiska betydelse över tid. De framhåller att tillkomsten av RJ innebar ett mycket betydande och nydanande tillskott till finansieringen av svensk forskning från mitten av 1960-talet och drygt ett årtionde framåt. De allmänna kostnadsstegringarna, hög inflation och en låg avkastning på kapitalet under 1970- och 1980-talen – samtidigt med statens stora satsningar på grund- och sektorsforskning – minskade fondens ”ekonomiska muskler” och forskningspolitiska roll. Riksdagens beslut 1987 att ge RJ själv ansvar för kapitalförvaltningen och därpå år 1993 att bevilja stiftelsen en donation för kulturvetenskaplig forskning vid utskiftningen av löntagarfonderna innebar markant förstärkta resurser. I kombination med en god kapitalförvaltning har RJ under de senaste tio åren åter blivit en huvudaktör bland svenska forskningsfinansiärer, i synnerhet inom humaniora och samhällsvetenskaperna inklusive religionsvetenskap och juridik. Utvärderingsgruppen har under nästan två år på nära håll följt RJ:s verksamhet. Den har tagit fram ett mycket omfattande bakgrundsmaterial. I deras sammanfattande rapport ges RJ ett mycket gott betyg, samtidigt som de ger en rad konkreta förslag rörande stiftelsens arbets- och stödformer. Rapporten kommenteras och sammanfattas närmare i Anders Mellbourns artikel längre fram i årsberättelsen.

Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond instiftades den 2 december 1964 genom riksdagens beslut. På 40-årsdagen av denna sin formella tillkomst anordnade RJ en jubileumskonferens i riksdagens förstakammarsal. Temat för konferensen var den ovan nämnda utvärderingen och RJ:s roll i det forskningspolitiska landskapet. Konferensen inleddes av talman Björn von Sydow, som gav en rad exempel på intressanta samverkansprojekt mellan riksdagen och RJ. RJ:s ordförande, professor Eva Österberg, redogjorde sedan för bakgrunden till utvärderingen och gav samtidigt ett antal exempel på RJ:s forskningsstödjande insatser under de senaste åren. Hon framhöll att universitetens allt knappare ekonomiska resurser för forskning och karriärtjänster för yngre

forskare avspeglar sig i ett allt högre ansökningstryck hos RJ, vilket i sin tur resulterat i en beviljningsgrad på endast 7–8 %.

Bengt Stenlund sammanfattade därefter utvärderingsrapportens innehåll och huvudförslag. Han berörde därvid särskilt utvärderingens förslag till förändrade stödformer, främst ”återgången” till att stödja storprojekt, formerna för den vetenskapliga granskningen av ansökningar, utvärdering och uppföljning av beviljade anslag samt overheadproblemet. Francis Sejersted tog upp ett antal specifika förslag, t.ex. rörande styrelsens storlek och roll, behovet av reflektion inom RJ om det faktiska utfallet av forskningsstödet, kansliets storlek och roll m.m.

Professor Sverker Gustavsson, statsvetenskapliga institutionen vid Uppsala universitet, hade inbjudits att fungera som ”opponent” på rapporten. Gustavsson menade att utvärderarna gjort ett gott arbete och skrivit en användbar bok i vilken de givit en bred och rättvisande bild av fondens verksamhet. Han delade för sin egen del deras positiva värdering av fonden. Han var emellertid kritisk till att utvärderarna trots sina omfattande kontakter med närmare hundratalet befattningshavare i FoU-systemet – där i stort sett alla varit nöjda med RJ:s sätt att sköta sitt mandat – inte funnit anledning att ta upp den för honom centrala och principiellt viktigare frågan, om universitetens och högskolornas underfinansiering och behov av ökad direktfinansiering från staten. De externa finansierarnas växande roll hotade forskningens frihet, menade han. Han ifrågasatte även hur ”styrningen” av RJ gick till: Hur valdes forskarna? Vilken roll spelar politikerna? Hans tredje huvudinvändning gällde den av utvärderingen föreslagna och av RJ:s styrelse beslutade nyordningen fr.o.m. år 2005, som bl.a. innefattar satsningar på ett par tre stora program varje år.

Konferensen fortsatte sedan med ett panelsamtal under rubriken ”Riksbankens Jubileumsfond – i går, i dag, i morgon”. Samtalet leddes av forskningsdirektör Mats Rolén och kom främst att handla om RJ:s framtida roll som forskningsfinansierare och aktör i svenskt och internationellt forsknings-samarbete. En nyckelfråga gällde i vad mån RJ i kraft av sina stadgar och sin oberoende ställning strikt skall följa sin egen väg, göra egna prioriteringar och inte fungera som ett substitut när staten inte tillhandahåller erforderliga forskningsmedel. I samtalet deltog rektor professor Göran Bexell, Lunds universitet, fil. dr Sara Danius, SCASSS, professorerna Gunnel Engwall, Stockholms universitet, Thorsten Nybom, Francis Sejersted och riksdagsledamot Majléne Westerlund Panke, vice ordförande i Riksbankens Jubileumsfond.

Jubileumskonferensen avslutades med ett anförande av VD Dan Brändström, som presenterade några utmaningar för RJ på väg mot nästa 40 år.

Anslag till forskningsprojekt och infrastrukturellt stöd

Riksbankens Jubileumsfond har under det gångna året beviljat drygt 280 mnkr i anslag till forskningsändamål. Den budgeterade anslagsnivån var oförändrad i förhållande till förra året. Ur Kulturvetenskapliga donationen beviljades under det gångna året endast fortsättningsansökningar.

Söktrycket är mycket högt. Vid årets ansökningstillfälle inkom totalt 702 nya ansökningar till Jubileumsdonationen, vilket är totalt 212 fler än föregående år. Av dessa beviljades 47. Två beviljade ansökningar har återtagits.

Infrastrukturellt stöd beviljas i form av engångsanslag. Detta stöd avser insatser som syftar till att främja framtida forskning. Under 2004 budgeterades 19 mnkr inom Jubileumsdonationen för detta ändamål. Ingen gemensam utlysning kungjordes av dessa medel. Sedan tidigare intecknade medel uppgick till 15 mnkr.

7 % av de nya ansökningarna i Jubileumsdonationen beviljades i år. Den totala andelen beviljade forskningsprojekt från kvinnliga huvudsökande ligger i jämförelse med föregående år på samma nivå, ca 40 %. Det totala antalet deltagande kvinnliga forskare i nya bevillningar är något högre, 49 %.

Stiftelsen har utöver dessa anslag beviljat 98 anslag till forskningsinitiering, konferenser m.m. (se nedan).

Bland de nya infrastruktursatsningarna under året märks bl.a. stödet till Kantjubileet. RJ har tidigare beviljat medel till ett projekt för översättning, fackgranskning och kommentarer till de centrala verken av filosofen Immanuel Kant. Projektledare har varit professor Dag Prawitz och fil.dr Markku Leppäkoski vid filosofiska institutionen, Stockholms universitet. Fyra band utkom på bokförlaget Thales lagom till den andra veckan i februari då Stockholms universitet, Uppsala universitet och Riksbankens Jubileumsfond arrangerade en rad olika aktiviteter till minne av Kants död den 12 februari 1804. Programmet inleddes i Stockholm den 11 februari med föreläsningen "Peace in Kant's Theory of Justice" av professor Otfried Höffe från Tübingen Universität, vars senaste bok om Kant också publicerats i samband med Kantutgåvorna. Programmet fortsatte sedan i Uppsala dagen därpå med välkomsttal av landshövding Anders Björck och föreläsningar av professorerna Otfried Höffe, Camilla Serck-Hansen från Oslo och Michael Krois från Berlin. Därefter följde en paneldiskussion på svenska med temat "Kant i vår tid" med professor Sverker Gustavsson från Uppsala som ordförande. På kvällen öppnades en utställning på universitetsbiblioteket Carolina Rediviva med äldre Kantutgåvor, nyutkomna svenska översättningar av Kants viktigaste verk, inklusive Kritik av det rena förnuftet, brev med mera. Dagens avslutades med en jubileumsmiddag på Uppsala slott under värdskap av landshövdingeparet Björck. Jubileet avslutades den 13 februari med en serie föreläsningar om Kant i Aula Magna, Stockholms universitet, med forskare från universiteten i Göteborg, Lund, Stockholm samt Södertörns högskola.

Academia Europaea är en internationell icke-statlig organisation av enskilda erkända forskare inom de flesta vetenskapliga fält som grundades år

1990. Akademien arbetar för att utöka det internationella forskarutbytet och samarbetet och deltar aktivt i den offentliga debatten om forskningens plats i det europeiska samhället – och har på senare tid inte minst engagerat sig i diskussionen om ett europeiskt forskningsråd. RJ har stött verksamheten sedan 10 år tillbaka och har i år gett ett större bidrag bl.a. för ett seminarium i Helsingfors kring frågan om den europeiska civilisations rötter. Akademiens nuvarande president är professor Jürgen Mittelstraß, filosof och vetenskapshistoriker vid Universitet Konstanz. Han efterträdde i slutet av år 2002 professor Stig Strömholm på denna post.

Stiftelsen Formens hus i Hällefors är en nystartad utbildnings-, forsknings- och utställningsmiljö för design i samarbete med Örebro universitet. För att bygga ut bibliotek och materialsamling har RJ beviljat medel till Örebro universitetsbibliotek för inköp av ett designbibliotek och en grafisk samling för deponering vid Formens hus. RJ stöder också detta år finansieringen av en gästprofessur i skärningspunkten mellan engelskspråkig litteratur och ICT vid Blekinge Tekniska Högskola i samarbete med VINNOVA.

Anslag till forskningsinitiering

Riksbankens Jubileumsfond har sedan ett antal år tillbaka kunnat möta en ökad efterfrågan från forskarsamhället på anslag till större konferenser eller mindre seminarier och uppbyggnad av vetenskapliga nätverk. Styrelsen avsätter årligen särskilda medel till sådana ändamål, vilka kan sökas fortlöpande under året. Ansökningarna spänner över ett stort fält: bidrag till internationella konferenser förlagda både i Sverige och utomlands, arbetskonferenser rörande nya forskningsområden, seminarieverksamhet eller förberedelser av nya forskningsprogram och projekt.

Som en del av dessa initierande insatser anordnar RJ regelmässigt egna symposier och seminarier, ibland tillsammans med andra forskningsstödjande organ inom eller utom landet. RJ medverkar även i olika forskningsinformativa aktiviteter. Dit hör exempelvis RJ:s mångåriga stöd till utgivningen av Forskning & Framsteg och stöd till föreningen Vetenskap & Allmänhet.

Stiftelsens styrelse avsatte i 2004 års budget 15 miljoner kronor för att stödja forskningsinitiering, vilket är en förstärkning med 5 miljoner kronor av denna post jämfört med tidigare år, detta för att i någon mån kompensera för de uteblivna anslagen ur Kulturvetenskapliga donationen. Under året behandlades 147 sådana ansökningar varav 98 av dessa kunde beviljas anslag, med andra ord kunde hela två av tre ansökningar om forskningsinitiering stödjas detta år.

Bland de många beviljade anslagen kan nämnas den sommarskola som Wissenschaftskolleg zu Berlin och dess direktör Professor Dr. Dieter Grimm anordnade på Svenska Institutet i Alexandria, under rubriken "Literatures and Borders – Delimitations. Transgressions" eller "Litteraturer och gränser". Bakom dessa ord döljs samma fråga som den tyske diktaren Goethe formule-

rade på 1820-talet. Finns det en "världslitteratur"? Vari består den i så fall? I snart två hundra år har forskare och författare grubblat på saken. I globaliseringsens tidevarv har Goethes idé fått ny aktualitet, vilket ytterligare bekräftades vid detta veckolånga evenemang, där doktorander och postdoktorer gavs möjlighet att fördjupa sig i denna tematik. Under veckan föreläste bl.a. den libanesiske författaren Elias Khoury, Sabry Hafez, professor i modern arabisk litteratur, SOAS, London, samt forskarna Reinhart Meyer-Kalkus och Ottmar Ette, båda vid University of Potsdam. Sommarskolan uppmärksammades med inte mindre än tre längre artiklar i Dagens Nyheter.

I november anordnade Niklas Swanström, Institutionen för freds- och konfliktforskning vid Uppsala universitet en konferens på temat "Conflict Prevention and Conflict Management in Northeast Asia". Konferensen, som ägde rum i Beijing, samlade representanter från hela Nordostasien, dvs. Kina, Taiwan, Nordkorea, Sydkorea och Japan. Tanken med detta möte var att i denna spänningsfyllda region skapa en plattform för akademiker, politiker och militärer att träffas i en förtroendeingivande kontext som gagnar utvidgning av formellt samarbete mellan akademiker och praktiker. Konferensen gav även tillfälle till utbyte av nationella perspektiv på konflikthantering och konfliktprevention, vilket kan ge betydelsefulla insikter gällande synen på, och möjligheterna för, utveckling av en gemensam kultur av konflikthantering och konfliktprevention i regionen. Mötet bestod också av en workshop med syfte att formulera ett nytt forskningsprojekt som skall analysera konflikter i regionen för vidareutveckling av implementeringsverktyg samt evaluera och rekommendera alternativ konflikthantering och preventiva metoder. Närvarade gjorde bl.a. professorerna Chyungly Lee, Taiwan, Arthur Shuhfan Ding, Taiwan, Su Hao, Kina, Yao Yunzhu, Kina, Hiroshi Kimura, Japan, Kyudok Hong, Sydkorea samt ambassadör Ragnar Ångeby, UD.

Nobelsymposier

Sedan 1966 har Riksbankens Jubileumsfond deltagit i finansieringen av Nobelstiftelsens symposier. Till att börja med skedde detta i form av årliga anslag. Symposieverksamheten kan numera helt finansieras med avkastningen från en särskild symposiefond inom Nobelstiftelsen. Denna fond började byggas upp 1979 genom en grunddonation i form av ett treårigt anslag från Riksbankens Jubileumsfond, genom bidrag och royalties från Nobelstiftelsens egen informationsverksamhet samt genom fyra årliga bidrag från Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse. Symposieverksamheten leds av en kommitté med representanter för de fem Nobelkommittéerna, Ekonomipriskommittén, Riksbankens Jubileumsfond och Wallenbergsstiftelsen med Nobelstiftelsens verkställande direktör som ordförande. Hittills har 130 Nobelsymposier genomförts. De har ägnats vetenskapliga genombrottsområden av central kulturell eller samhällsrelig betydelse och har fått en mycket stark internationell ställning.

Stipendier

I nu gällande stadgar för RJ anges att ”hinder föreligger inte mot att tillskott till stiftelsens medel kan ske i form av donation från enskild”. En sådan donation erhöles 1992 från den år 2000 avlidne hemmansägaren Erik Rönnberg, Fagerdal, Hammerdal. Donationen ingår nu i RJ:s förmögenhetsmassa och förvaltas tillsammans med övriga tillgångar. Värde av donationen uppgick vid årsskiftet 2004/05 till ca 16 miljoner kronor. Avkastningen skall av RJ delas ut ”i form av treåriga forskarstipendier (s.k. postdocstipendier) till yngre forskare vid Karolinska Institutet (KI) i Stockholm för vetenskapliga studier av åldrande och åldersrelaterade sjukdomar”. Nuvarande stipendiater är dr Zhi-Zhong Guan och dr Jing-Jing Pei, Neurotec, sektionen för geriatrik.

Ytterligare en donation erhöles vid slutet av 1994 och med ett tillägg i slutet av 1996 från Erik Rönnberg. De nya donationerna uppgick till 2,5 miljoner kronor och skall liksom den tidigare donationen ingå i RJ:s förmögenhetsmassa och förvaltas tillsammans med RJ:s övriga tillgångar. Det samlade marknadsvärdet uppgår vid årsskiftet till 5 miljoner kronor. Avkastningen av den nya donationen skall av RJ delas ut ”i form av treåriga forskarstipendier (s.k. postdocstipendier) till yngre forskare vid Karolinska Institutet i Stockholm för vetenskapliga studier av sjukdomar under de tidiga barnåren”. Nuvarande stipendiat är dr Carina Lothian, institutionen för kvinnors och barns hälsa.

Nils-Eric Svenssons fond instiftades 1993 och skall, enligt styrelsens beslut, sträcka sig till utgången av år 2015. Enligt detta skall RJ årligen göra en avsättning så att minst 150 000 kr i 1994 års penningvärde kan delas ut varje år. Ändamålet för Nils-Eric Svenssons fond är att genom stipendiering främja ett ömsesidigt forskarutbyte inom Europa. Nils-Eric Svenssons fond skall ge möjlighet dels för yngre disputerade svenska forskare att resa och under kortare tid vistas i en framstående europeisk forskningsmiljö, dels för yngre europeiska forskare att vara verksamma vid en svensk forskningsinstitution.

Jury för urval av de svenska stipendiaterna bestod av professorerna Eva Österberg (ordf.), Eva Haettner Aurelius, Christina Garsten, Christer Jönsson och Mats Larsson med verkställande direktören Dan Brändström som föredragande. Den tredje stipendiaten utses efter förslag från fristående europeiska forskningsstiftelser med anknytning till Haagklubben, vars styrelse årligen nominerar en kandidat varefter RJ:s presidium fattar det definitiva beslutet.

Vid en prisceremoni i Riksdagshuset den 25 mars 2004 uppmärksammades tre mottagare av stipendierna ur Nils-Eric Svenssons fond. Stipendierna utdelades till:

- Filosofie doktor Jenny Beckman, Uppsala universitet. Hon är inbjuden att forska vid Max-Planck-Institut für Wissenschaftsgeschichte i Berlin. Hennes ämne är vetenskapshistoria och hon arbetar för närvarande med projektet ”Amateurs in science: Crossing boundaries in the Kingdoms of Nature”.

- Filosofie doktor Karin Tillberg Mattsson, Uppsala universitet, som är inbjuden till universitetet i Barcelona. Tillsammans med dr Montserrat Pallares-Barbera skall hon förebereda ett jämförande europeiskt forskningsprojekt om informations- och kommunikationsteknologins betydelse för företagslokalisering.

Det tredje stipendiet, vars mottagare i år utsågs av Haagklubbens medlem i Grekland, gavs till:

- Dr Hippokratis Kiaris, Department of Biological Chemistry, Medical School, universitetet i Aten. Karolinska Institutet, Institutet för miljömedicin, enheten för molekylär toxikologi, har inbjudit honom att forska där.

Stipendierna (100 000 kr vardera) överlämnades av Ulla Kalén-Svensson, hustru till framlidne Nils-Eric Svensson.

Ytterligare ett stipendium delades ut vid denna prisceremoni. Stiftelsens ordförande Eva Österberg överlämnade RJ:s "Forschungspreis für Deutsche Wissenschaftler" inom ramen för det ömsesidiga utbytesavtalet med Alexander von Humboldt-Stiftung. Priset utdelades till den tyske historikern Dr. Phil. Olof Blaschke, Neuere und Neueste Geschichte, Universität zu Trier. Centrum för teologi och religionsvetenskap vid Lunds universitet har inbjudit honom, och han arbetar i nära anslutning till det av RJ stödda projektet "Kristen manlighet – en modernitetens paradox" som leds av docent Yvonne Maria Werner vid historiska institutionen, Lunds universitet. Ett avtal mellan stiftelserna innebär att RJ utdelar ett pris till en framstående tysk forskare för vistelse vid någon forskningsinstitution i Sverige och att Alexander von Humboldt-Stiftung ger ett motsvarande pris till en framstående svensk forskares vistelse i Tyskland.

Genom de donationer som under de senaste åren överlämnats till RJ för att där samförvaltas med grunddonationen närmar sig RJ liknande större fonder i Finland, Frankrike och Tyskland. Denna form för samförvaltning, som dessa fonder ger prov på, bidrar till effektiv förmögenhetsförvaltning, samtidigt som professionell fördelning av anslag till vetenskaplig forskning kan garanteras.

Konstnärlig forskning

Sedan några år tillbaka har det tagits flera initiativ från såväl staten som enskilda högskolor för att initiera forskning inom det konstnärliga området. Vetenskapsrådet har från 2001 haft särskilda medel för detta ändamål, vilka tilldelats ett antal s.k. kollegier (samarbetsgrupper). Några av de konstnärliga högskolorna har också startat forskarutbildning. RJ har sedan slutet av 1990-talet aktivt uppmärksammat området, bl.a. genom områdesgruppen för forskning om konst och gestaltning (1998–2002). Stiftelsen finansierade även en internationellt jämförande studie av konstnärlig forskarutbildning som resulterade i docent Henrik Karlssons rapport *Handtag, famntag, klapp eller kyss* (SISTER 2002).

Under året har området snarast fått ökad aktualitet med anledning av de stora samhälleliga satsningar som gjorts på design och hithörande utbildningar. Henrik Karlsson har varit deltidsanställd vid RJ för att följa utvecklingen inom området. Härigenom har RJ kunnat initiera egna aktiviteter, men också lämnat bidrag vid svenska och internationella konferenser. Den 13–14 maj anordnade sålunda RJ tillsammans med Vetenskapsrådet en större konferens i Sigtuna under rubriken ”Forskning-Reflektion-Utveckling. Högskolans konstnärliga institutioner och vägvalet inför framtiden”. Konferensen samlade ca 50 deltagare från hela landet. Som föreläsare medverkade Michael Biggs, Reader in Visual Communication, University of Hertfordshire, Hatfield (UK), professor emeritus Pirkko Anttila, forskningschef vid Kuopio Academy of Design, Finland, professor Elin Wikström, Konsthögskolan i Umeå, utredare Torsten Källemark, Höskoleverket, och ordföranden i Vetenskapsrådets grupp för konstnärlig FoU, forskningskoordinator Johan Öberg, Göteborgs universitet, och statssekreterare Kerstin Eliasson, Utbildningsdepartementet. Konferensen avslutades med ett panelsamtal under ledning av professor emeritus Carl-Henrik Svenstedt, Malmö högskola. I samtalet medverkade Elin Wikström, doktorand Henrik Engquist, Lunds Tekniska Högskola och konstkritiker Pontus Kyander, Malmö. Forskningsdirektör Mats Rolén, RJ, avslutade konferensen och konstaterade att inlägg och diskussioner illustrerat områdets bredd och dynamik. Han förväntade sig att de närmaste åren torde komma att präglas av fortsatt debatt kring begreppet konstnärlig forskning men också av experiment och initiativ till nya arbetsformer. Konferensen har dokumenterats i en gemensam rapport från RJ och Vetenskapsrådet (Vetenskapsrådet: H 0018, 2004) redigerad av Henrik Karlsson.

RJ har även uppmärksammat bristen på modern och relevant forskning om kulturvanor, särskilt ungdomsgruppernas. Dagens kulturstatistik förmår inte fånga trender och beteendemönster, som ligger utanför de traditionella ”institutionella” strukturen. Dit hör Internetbaserade kontaktmönster, olika typer av rollspel etc. Som ett första steg i att uppmärksamma dessa frågor anordnade RJ den 8 juni ett seminarium med ett tjugotal deltagare med representanter från Statens ungdomsråd, Kulturrådet, Tema Q, Linköpings universitet, Stockholms stads kulturförvaltning m.fl. Henrik Karlsson, utredare Sten Månsson, Kulturrådet, och fil.dr Sven Nilsson, medverkande som inledare.

Forskarskolor

Forskarskola i moderna språk

Riksbankens Jubileumsfonds forskarskola i moderna språk har under året avslutat sitt femte studieår. Forskarskolans styrgrupp gjorde i maj sin årliga granskning av doktorandernas studieresultat och gjorde då bedömningen att majoriteten av de 30 doktoranderna kommer att ha disputerat senast under läsåret 2005/06.

Vid styrelsens sammanträde den 27 maj presenterade professor Lars-Gunnar Andersson en första preliminär utvärdering av verksamheten inom forskarskolan. Genomströmningen av doktorander hade gått något långsammare än förväntat, även om majoriteten av dem arbetat utifrån en studieplan innefattande fem år (20 % institutionstjänstgöring per år). En stor del av förseningarna beror emellertid på barnledigheter och sjukdomar. Han gjorde dock bedömningen att forskarskolans doktorander kommer att ha disputerat betydligt snabbare än genomsnittsdoktoranden inom humaniora. Andersson ansåg att doktorandernas utbildning varit av god kvalitet, framför allt interdisciplinärt och vad gäller kontakterna mellan olika teori- och skolbildningar. Doktoranderna har redan under studietiden – bl.a. med stöd från forskarskolan – byggt upp omfattande nationella och internationella kontakter samt deltagit i internationella konferenser. De är sålunda mycket väl rustade att gå vidare i en akademisk karriär när de disputerat. Vid årsskiftet 2004/05 hade 8 av doktoranderna avlagt sina examina.

Forscarskolans styrgrupp bestående av professorerna Inge Jonsson, ordförande, Lars-Gunnar Andersson, koordinators, Lennart Elmevik, Gunnel Engwall, Moira Linnarud, Inger Rosengren och Astrid Stedje, avslutade sitt uppdrag i och med utgången av år 2004. Forskningsdirektör Mats Rolén har ingått i gruppen som kansliets representant.

Forscarskolan i matematik med ämnesdidaktisk inriktning

För att stärka matematikämnet i skolan beslutade Riksbankens Jubileumsfond år 2000 att satsa 45 miljoner kronor som ett engångsanslag på en nationell forskarskola i matematik med ämnesdidaktisk inriktning. Forscarskolan kommer att få stor betydelse för att påskynda framväxten av detta i Sverige ännu ganska outvecklade forskningsfält. Vetenskapsrådet stöder också forskarskolan med ett anslag som förnyades inför år 2004.

Forscarskolan startade sin verksamhet i augusti 2001. Totalt deltar 20 doktorander vid tio olika universitet och högskolor från Luleå i norr till Kristianstad i söder. De flesta doktoranderna antogs som forskarstuderande samtidigt som de började i forskarskolan i augusti 2001. I januari 2004 inleddes ytterligare tre doktorander i forskarskolan som ersättare för totalt fyra doktorander som avbröt sina studier under 2002 och 2003. Fem av doktoranderna har varit föräldralediga under delar av året.

Samtliga doktorander utom en innehar doktorandanställningar och de flesta ägnar 80 % av sin arbetstid åt forskarstudierna och 20 % åt undervisning och annat institutionsarbete. En är anställd som adjunkt men har liknande villkor som vid anställning som doktorand. Ett par ägnar hela arbetstiden åt forskning och kan därför beräknas bli färdiga med doktorsexamen tidigare än de övriga. De flesta är doktorander i matematik med inriktning mot ämnesdidaktik, medan några i stället har ett forskningsämne som kallas Matematik och lärande eller liknande. Samtliga har ett program som innehåller kurser såväl i matematik som i matematikdidaktik, och alla bedriver forskning i matematikdidaktik.

Under år 2004 har sex av doktoranderna avlagt licentiatexamen, vilket nu innebär att totalt nio licentiatamina vid sex universitet/högskolor har avlagts inom forskarskolan. De första doktorsavhandlingarna kommer enligt planerna att framläggas i början av år 2006.

Handledningen sker i samverkan mellan matematiker, matematikdidaktiker och pedagoger. Många av institutionerna har anlitat utländska forskare inom matematikdidaktik som biträdande handledare för att stärka miljöerna. För närvarande har totalt åtta doktorander en biträdande handledare som är professor i något annat land, och fler sådana samarbeten planeras. Ett speciellt nära samarbete om handledning sker med Högskolan i Agder, Kristiansand i Norge.

Flera gemensamma kurser har givits inom forskarskolan. Under 2004 avslutades en kurs vid Luleå tekniska universitet om artefakter (böcker, laborativt material, tekniska hjälpmedel) i matematikutbildning och en kurs gavs vid Högskolan Kristianstad om skrivprocessen. Alla kurser som ges inom forskarskolan behandlar olika aspekter på matematikdidaktiken som forskningsfält. Kurserna bedrivs genom sammandragningar på kursorterna med förberedelser, uppgifter och seminarier på hemmainstitutionen som stöd och är öppna också för andra doktorander. Lärare är inbjudna specialister, i många fall utländska forskare, med den breda kompetens och långa erfarenhet som krävs för att göra ämnet rättvisa.

Även under det gångna året har möten hållits med forskarskolans handledare och doktorander. Ett möte i Sigtuna i juni behandlade frågor om kvalitet i forskningen, med speciellt fokus på artiklar för publicering i vetenskapliga tidskrifter. Ett gemensamt utåtriktat möte anordnades vid Uppsala universitet under två dagar i november tillsammans med forskarskolan i matematik och beräkningsvetenskap. Två inbjudna forskare från USA tog upp frågor om den utveckling som pågår inom forskarutbildningen i matematik, tillämpad matematik och matematikdidaktik, utifrån ett perspektiv från USA. Doktorander i de båda forskarskolorna presenterade sin egen forskning.

Ledningsgruppen för forskarskolan består av nio personer utsedda av RJ:s styrelse. Forskarskolan har en koordinator som arbetar på halvtid med den uppgiften. Ledningsgruppens ledamöter har utsetts att vara mentorer för doktoranderna. Syftet är att ledningsgruppen genom en tätare kontakt skall kunna stödja miljöerna ytterligare och att ledamöterna på så sätt får en bättre inblick i verksamheten. Som mentorer till doktoranderna skall de komplettera det stöd som doktoranderna får inom institutionen och av externa handledare.

The Swedish School of Advanced Asia Pacific Studies – SSAAPS

Forskning om Asien tillhör de mest internationaliserade delarna av humaniora och samhällsvetenskap. Forskningsresultaten har global spridning i Asien, Europa, Nordamerika och Australien. Under år 2000 beslutade styrelsen för RJ att i samverkan med Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning (STINT) göra en satsning för att stärka den vetenskapliga kompetensen i Sverige på området. Satsningen innefattar forskarskola, gäst-

forskarprogram, postdoktorala befattningar, internationella konferenser och aktiviteter för att bygga nätverk mellan svenska forskningsmiljöer och det internationella forskarsamhället. I ett första steg anslog RJ år 2000 2,6 mnkr till finansiering av förberedelser, koordinering och postdoktorala tjänster. RJ lämnade 2002–2004 ett stöd om 3 mnkr per år och kommer fortsättningsvis att tillskjuta ytterligare medel. STINT tillskjuter 3 mnkr per år under perioden 2001–2005.

Professor Jon Sigurdson, Japaninstitutet vid Handelshögskolan i Stockholm, var programmets koordinator fram till den 30 juni 2003 och Marie Tsujita Stephenson dess sekreterare. Den 1 juli 2003 tillträdde professor Thommy Svensson som koordinator med Malin Flobrink (STINT) som administrativ resurs. Styrgruppen består sedan den 1 juli 2003 av professor Olof Ruin, Stockholms universitet, ordförande, professor Hans Blomqvist, Handelshögskolan i Vasa, professorn i freds- och konfliktforskning vid Uppsala universitet Peter Wallensteen, seniorforskaren vid Nordiska Institutet för Asienstudier i Köpenhamn Ida Nicolaisen och chefen för Internationella Fredsforskningsinstitutet i Oslo Stein Tønnesson. Som representant för RJ har forskningssekreterare Kjell Blücker varit adjungerad i styrgruppen. STINT har representerats av direktör Roger Svensson. I styrgruppens strategiska handlingsplan utgör ledstjärnorna strävan efter högsta möjliga vetenskapliga kvalitet och understödande av största möjliga internationella exponering av svensk forskning.

I SSAAPS forskarskola ingår åtta doktorander, till vilken en av tio sökande har knutits i ansökningsomgångar 2002 och 2003. Doktorandtjänsterna vilar på 50–50-finansiering med universiteten. Forskarskolan tillhandahåller biträdande handledning, medel för forskningsresor i Asien, handledningsinternat och forskarkurser också öppna för andra doktorander. Den första disputationen skedde i december 2004. SSAAPS postdoktorsakademi stöder de mest lovande unga forskarna genom tre postdoktorala tjänster på 2+2 år, i vilka ingår ett obligatoriskt utlandsår vid någon av världens ledande institutioner på området.

Det svenska forskarsamhället har generalmönstrats med hjälp av nationella konferenser 2002 och 2003 bl.a. i syfte att utveckla samarbetet mellan lärosätena. Programmet med internationella workshops består 2005 av fyra workshops – i Stockholm i mars, Göteborg i maj, Uppsala i juni och Köpenhamn i oktober – som behandlar problemställningar vid forskningsfronten, bygger nätverk och upparbetar manuskript för publicering i kvalitetstidskrifter och vid ledande förlag.

Forskarsammankomster på hög nivå organiseras i Asien för ämnesföreträdare och yngre forskare. I februari 2004 hölls i Singapore i samarbete med Institute of Southeast Asian Studies ett s.k. vinterseminarium om "Globalisation and Its Counterforces". I detta deltog ett 30-tal svenska forskare tillsammans 20-talet samhällsforskare från de sydöstasiatiska länderna och Australien. Ett nytt vinterseminarium är projekterat i Peking i oktober 2005 i samarbete med Chinese Academy of Social Sciences om "Economic Development

and Its Social Cost”, där såväl disciplinära ämnesföreträdare som Kinaspecialister i Sverige tillsammans med centralt placerade kinesiska, europeiska och amerikanska forskare skall diskutera problemställningar, som kan föra forskningsfronten framåt.

Inom Europa deltar SSAAPS i European Alliance for Asian Studies tillsammans med bl.a. School of Oriental and African Studies i London, Science-Po i Paris, det nederländska postdoktorsinstitutet International Institute of Asian Studies i Leiden och det tyska nationella centret för samtidsorienterad Stilla-havsasienforskning Institut für Asienkunde i Hamburg. SSAAPS bidrar finansiellt till Alliansens kvalificerade Asia-Europe Workshop Series i samarbete med Asia-Europe Foundation (ASEF) i Singapore, vars största bidragsgivare är EU-kommissionen.

SSAAPS-programmet och internationella samarbetspartner presenteras närmare på den speciella hemsidan, www.stint.ssaaps.se.

Nordiska museets forskarskola för museianställda

Riksbankens Jubileumsfond har under senare delen av 1990-talet, bl.a. genom att anordna egna konferenser, uppmärksammat museernas roll i forskningen om vårt kulturarv. Som ett utflöde av dessa aktiviteter kom RJ snart att uppmärksammas på behovet av att stärka den vetenskapliga kompetensen bland de museianställda och att härigenom stimulera till ökad forskning på material i museernas samlingar. Detta var utgångspunkten för styrelsens beslut 2001 att anslå 25 miljoner kronor till ett forskarutbildningsprogram för museianställda. RJ:s anslag täcker kostnaden för tio doktorandtjänster i fem år, alltså med 80 % tjänstgöring. Även Kungl. Vitterhetsakademien har bidragit med medel för ytterligare en doktorandtjänst. Tjänsterna är så konstruerade att innehavarna skall bedriva fullständiga doktorandstudier vid ett universitet och disputerar inom fem år, samtidigt som de är anställda på sina ordinarie arbetsplatser, med 20 % tjänstgöring på respektive grundtjänst. De elva doktorander som våren 2002 utvaldes bland 86 sökande påbörjade sin utbildning höstterminen 2002. Samtliga elva doktorander har hittills fullgjort sin utbildning med gott resultat.

Våren 2004 föreslog forskarskolans ledning att man borde anta ytterligare två doktorander. Det fanns ett fortsatt stort behov inom sektorn, och forskarskolan hade genom en god hushållning genererat ett visst utrymme i budgeten för en utökning. Styrgruppen tillstyrkte förslaget men ansåg att de nya tjänsterna skulle inrättas på samma villkor som de tidigare, dvs. på 80 % i fem år. Detta skulle kräva ett tillskott på totalt 1,6 miljoner kronor från de båda finansierarna RJ och Vitterhetsakademien, vilka sedermera efter särskild ansökan beslutade tillskjuta ytterligare 0,8 miljoner kronor vardera. De två nya tjänsterna utlystes i maj 2004 och innehavarna av tjänsterna utsågs i september. Tillträde sker den 1 januari 2005.

I enlighet med forskarskolans studieplan har doktoranderna även under 2004 likaledes varit samlade till tematiska läskurser och redovisningsseminarier. Den 21 september samlade styrgruppen doktoranderna, deras arbetsgi-

vare och vetenskapliga handledare till den årliga uppföljningskonferensen på Nordiska museet. Nästföljande dag anordnade forskarskolan en seminariedag på temat ”att vara forskarutbildad och arbeta på museum”. Till denna inbjöds alla vid landets museer verksamma disputerade tjänstemän. Vid seminariet, som lockade ett sjuttio-tal deltagare från hela landet, medverkade bl.a. Dan Brändström, som höll ett föredrag med rubriken ”Finansiering av museiforskning. Hur museer kan söka medel till forskningsprojekt”.

Forscarskolan har liksom tidigare letts av en av RJ och Nordiska museet utsedd styrgrupp. I denna har ingått docent Sten Rentzhog, ordförande, professorerna Janken Myrdal, SLU, Birgitta Svensson, Nordiska museet och Stockholms universitet, Eva Österberg, Lunds universitet, styresman Christina Mattsson, Nordiska museet, docent Mats Rolén, forskningsdirektör, RJ, och fil. dr Ulrich Lange, Nordiska museet, sekreterare och koordinator.

Områdesgrupper

Områdesgruppen för forskning om kunskapssamhället

Områdesgruppen har under året sammanträtt vid tre tillfällen. Det första sammanträdet arrangerades den 10 mars. Professor Lars Engwall gav då en lägesrapport från projektet ”Evaluating Evaluations: The impact of changing state science policies and practices on scientific research strategies and outcomes”. Vid detta tillfälle presenterade även tekn. dr Olle Edqvist sitt treåriga projekt ”International Research in a National Setting: The Case of Sweden”. Projektet kommer att vara en del av SISTER:s satsning på forskning om internationalisering av svensk utbildning och forskning. Edqvist planerar att fokusera på tre huvudområden: (1) det svenska deltagandet i europeiskt forskningssamarbete via EU:s ramprogram och större centrum för naturvetenskaplig forskning (t.ex. CERN, ESA), (2) forskningssamarbete med utvecklingsländerna, (3) forskarinitierat samarbete mellan olika forskarlag och -nätverk. Edqvist vill med sitt projekt ge ett brett faktaunderlag för en diskussion av den framtida svenska policyn beträffande forskningens internationalisering. Detta projekt samfinansieras med SSF, STINT och VINNOVA.

Strategin för SISTER har diskuterats under det senaste året, och vid detta sammanträde presenterade institutets VD Enrico Deiacco den nya forskningsstrategin. Ett resultat av den nyorientering som initierats blev det under hösten framlagda ”strategiska institutsprogrammet”. Rubriken på detta projekt, som beräknas pågå i tre år, är ”Framtidens nya kunskapsmiljöer – universitetens villkor och dess effekter på innovation och samhälle”. Projektet vill bidra till att öka kunskapen om universitetens betydelse för den svenska samhällsutvecklingen och därmed ”förbättra beslutsunderlag för sektorns olika aktörer och ge en bättre jordmån för att diskutera strategiska vägval och lösningar inom det svenska universitetssystemet”. Projektet finansieras under det inledande året av RJ tillsammans med SSF, STINT, KK-stiftelsen, MISTRA och Vårdalstiftelsen. Därefter kommer en utvärdering att äga rum.

Vid sammanträdet den 8 juni diskuterades framtida samarbetsmöjligheter mellan RJ och STINT kring internationalisering inom vetenskapsområdet humaniora och samhällsvetenskap. Därefter redogjorde professor Peter Gärdenfors för arbetet med "ett studie- och forskningsprogram om lärandeprocesser" som inledningsvis stötts av RJ och Stiftelsen för Strategisk Forskning. Diskussionerna kring detta forskningsprojekt fortsätter med ytterligare ett antal intresserade finansiärer.

Vid detta tillfälle gavs även en preliminär rapportering från "Stiftelseprojekt 2004" och den kommande studien över löntagarfondsstiftelsernas tioåriga verksamhet. En större forskningspolitisk konferens under våren 2005 kommer att genomföras med SISTER som organisatör för att diskutera denna studie som väntas föreligga i bokform i början av år 2005.

Under rubriken "Uppdrag: Förändra!" hölls en heldagskonferens i riksdagens andrakammarsal den 5 maj, där de s.k. löntagarfondsstiftelserna (Kulturvetenskapliga donationen vid RJ inbegripen) manifesterade sitt tioårsjubileum. Talmannen Björn von Sydow höll ett välkomstanförande. Professor Sverker Sörlin, SISTER, och docent Mats Benner, Lunds universitet, presenterade delar av den ovan nämnda utvärderingen av stiftelserna. Dr. Wilhelm Krull från VolkswagenStiftung gav sedan under rubriken "The challenge of change" en bild av hur stiftelser och universitet kan arbeta tillsammans. Professor Michael Gibbons, Association of Commonwealth Universities, London, gav sedan en motsvarande bild från kanadensisk horisont med betoning av innovationsperspektiven. Förmiddagen avslutades så med ett tillbaka- och framtåtblickande samtal mellan de tidigare utbildnings- och forskningsministrarna Carl Tham och Per Unckel och direktör Tjia Torpe under rubriken "Så tänkte vi". Dagen i sin helhet modererades av Ulf Wickbom.

Eftermiddagen ägnades åt en presentation av en rad forskningsprojekt under den överordnade rubriken "Utan stiftelserna hade detta inte hänt". Från RJ:s sida deltog fil.dr Sara Danius, SCASSS. Hon reflekterade med uppmaningen "Satsa på spetsforskning!" över forskningens villkor mot bakgrund av sitt deltagande i RJ:s och STINT:s postdoktorala program Pro Futura och sin vistelse vid Wissenschaftskolleg zu Berlin. Eftermiddagen avrundades sedan med en paneldebatt under rubriken "Svensk forskning och högre utbildning bortom stiftelserna – ett scenario för 2014". Som representanter från RJ:s forskarnätverk deltog professor Eva Hættner Aurelius, Lunds universitet, och ekon.dr Emma Stenström, Handelshögskolan i Stockholm. Den dåvarande utbildnings- och forskningsministern Thomas Östros avrundade dagen med en framtidsorienterad reflektion.

Vid sammanträdet med områdesgruppen den 20 september rapporterade Dan Brändström om två pågående utredningsprojekt om framtidens universitets- och högskolesystem. Ett projekt är initierat av Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien och ett av Vetenskapsrådet i samarbete med RJ. I det förra projektet är Brändström vice ordförande. I det senare projektet med namnet "Universitet 2010" är han ordförande och projektgruppen består av följande företrädare för sektorn: ordföranden i SULF professor Christoph Bargholtz,

rektorerna Agneta Bladh, Kåre Bremer, Bo Sundquist och Christina Ullenius, universitetskansler Sigbrit Franke, generaldirektör Pär Omning och VD Lena Torell. Detta projekt kommer att arbeta under det kommande året och skall belysa övergripande frågor om "finansiering, profilering, karriärvägar, ledning, forskningsanknytning, kvalitet".

Dessutom informerades vid detta sammanträde om den s.k. *2 junirörelsen*. Den 2 juni i år avhölls på initiativ av Kungl. Vitterhetsakademien och RJ ett diskussionsseminarium om långsiktigmotiverad forskning inom kultursektorn med deltagande av dåvarande kulturministern Marita Ulvskog och statssekreteraren Gunilla Thorgren samt en rad företrädare för de lärda verken och centrala ABM-institutioner. Bakgrunden till att detta möte hölls är "problemet som innebär att långsiktigt motiverade projekt – ofta i form av tillrättaläggande av forskningsmaterial i museer och arkiv – har svårt att finna såväl uthålliga arbetsformer som ett uthålligt säkerställande av finansieringen". RJ benämner dessa projekt infrastrukturstöd. Diskussionen inleddes med två anföranden av forskningssekreterare Kjell Blückert, RJ, respektive professor Ulf Sporrang, Vitterhetsakademien, och den diskussion som följde fokuserade på de principiella problemen. Den 21 september avhölls ett nytt möte där diskussionerna konkretiserades. Som resultat av detta möte beslöts att de inbjudna skulle inventera behoven av forskningsförberedande projekt samt att stämna av dem mot den "villkorslista" som RJ och Akademien gemensamt uppställt för beviljning av sådana projekt. Sammanställningen av de inkomna reflektionerna och förslagen kommer att göras i början av år 2005.

Föreningen Vetenskap & Allmänhet med uppgift att "skapa en öppen dialog mellan allmänhet och forskare" har under året stötts av RJ inom ramen för områdesgruppens budget, liksom förberedelsearbetet inför en större konferens "First International Conference on Globalization and Learning" i samarbete med Ross Foundation, New York, och Lärarhögskolan i Stockholm. Konferensen kommer att äga rum under våren 2005.

Områdesgruppen för forskning om kultur, säkerhet och hållbar samhällsutveckling

Områdesgruppen har under året sammanträtt tre gånger. Arbetet med att stärka landets olika forskningsmiljöer inom gruppens ansvarsområde har fortskridit vid respektive lärosäte. Sedan tidigare har Uppsala, Lunds, Stockholms och Göteborgs universitet beviljats medel för att stärka sina profiler.

Längst i detta arbete har man kommit vid Göteborgs universitet där man i år fattat beslut om att skapa en ny enhet med beteckningen School of Global Studies at Göteborg University (SGSGU). De ingående institutionerna är institutionen för freds- och utvecklingsforskning, institutionen för omvärldsstudier av människans villkor samt socialantropologiska institutionen. De tre institutionerna är alla inriktade på globala studier och studier i det globala rummet, men med olika perspektiv och utgångspunkter. Globalisering och studier i det globala rummet blir angelägna kunskapsfält för Göteborgs universitet, och ambitionen är att skapa en framstående och i ett nordiskt sam-

manhang unik, tvärvetenskaplig miljö för både forskning och utbildning, med ökad samverkan inom samhällsvetenskaplig fakultet men också för fakultetsöverskridande samarbeten. SGSU:s övergripande syften är bl.a. att skapa en samlande enhet för tvärvetenskapliga studier i det globala rummet och av globalisering vid Göteborgs universitet och att utveckla forsknings- och utbildningsverksamhet kring globalisering och studier i det globala rummet.

Vid ett flertal tillfällen har frågan om forskning om mänskliga rättigheter aktualiserats som ett viktigt men samtidigt delvis utforskat område. Året inleddes därför den 20 januari med att områdesgruppen anordnade ett nordiskt möte i riksdagen kring forskning om mänskliga rättigheter. Då samlades en rad ledande forskare och nyckelpersoner inom fältet för att inleda ett samtal kring MR-forskningens status och en allmän diskussion om hur forskningen kring mänskliga rättigheter i Sverige skulle kunna förstärkas. Närvarade gjorde bl.a. professorerna Asbjörn Eide, Norsk senter for menneskerettigheter, Hans-Otto Sano, Institut för menneskerettigheter i Köpenhamn, Inger Österdahl och Axel Hadenius, Uppsala universitet, samt Anita Klum, Fonden för mänskliga rättigheter, Gudmundur Alfredsson, Raoul Wallenberginstitutet och ambassadör Bengt Säve-Söderberg, Utrikesdepartementet.

Områdesgruppen har under året även haft förmånen att besöka Egypten. I Kairo arrangerades, med hjälp av professor Abdel-Hamid Abdel-Latif, en rad intressanta möten. Vårt första besök ägde rum på Ibn Khaldoun Center for Development där vi togs emot av centrets ordförande professor Saad Eddin Ibrahim. Ibrahim, politisk dissident och tidigare fängslad för sina politiska åsikter, beskrev sina erfarenheter av och synpunkter på den egyptiska staten och landets religiösa institutioner.

Vidare besökte gruppen det anrika teologiska universitetet Al Azhar med anor från 900-talet. Där fick områdesgruppen en föreläsning om islam av universitetets president professor Ahmed Al-Tayeb. Samma dag besöktes även Middle East Research Center vid Ain Shams University, där områdesgruppen hade tillfälle att diskutera möjligheter till forskningsutbyte med en rad framstående egyptiska akademiker. Vid mötet närvarade professorerna Ahmed Kamal Abou Elmagd, juridiska institutionen, Ain Shams University, dr Kassem Abdou Kassem, medeltidshistoriker, Zaqaziq University, dr Wagdy Zeid, Engelska institutionen, Cairo University, statsvetarna från Cairo University dr Nadia Moustafa och dr Moustafa Kamel El-Sayed samt sociologen dr Mohamed Mohieddin, Menoufia University.

Innan områdesgruppen lämnade Kairo bjöd vår egyptiske ambassadör, Stig Elvemar, in gruppen till residenset för en orientering av det politiska läget i landet och Sveriges relationer med den egyptiska regimen. På vägen till Alexandria förlades ett intressant stopp vid Anafora, en av den koptiska kyrkans anläggningar. Där togs vi emot av biskop Thomas för en rundvandring i kyrkans olika byggnader och ett föredrag och diskussion om denna religiösa minoritets situation i det alltmer islamistiska egyptiska samhället.

I Alexandria ägde områdesgruppens möten rum i Svenska Institutets förtäffliga lokaler och institutets direktör, Jan Henningsson, presenterade ingå-

ende institutets historia och nuvarande verksamhet. Institutet svarade också för middag med muslimska forskare och intellektuella samt anordnade ett besök på och visning av Bibliotheca Alexandria.

Under året har även arbetet med en mer ambitiös internationell publikation tagit fart. Björn Hettne har omarbetat en version av områdesgruppens programskrift som skall kunna fungera som en inledning till en antologi till Karl Eric Knutssons minne. Projektets idé är att i boken engagera en rad etablerade tänkare inom områden som Knutsson var engagerad och verksam i under sin långa karriär. De teman som diskuterades som relevanta var områdesgruppens begreppstrojka kultur, säkerhet och hållbar utveckling, men även dialog, försonings- och demokratiseringsprocesser, globalisering, jämställdhet m.m. Tanken är att samliga skribenter får ungefär ett år på sig att färdigställa sin text och att antologin färdigställs vid en särskild workshop med författarna.

Året efter det att områdesgruppen inrättades inträffade de omskakande attentaten mot World Trade Center och Pentagon i USA. Vid ett möte en dryg månad efter dessa händelser föreslogs att de kunde utgöra utgångspunkt för en essäsamling med syftet att ytterligare definiera och presentera områdesgruppens intresseområde, bl.a. genom att reflektera över hur händelserna den 11 september illustrerar och aktualiserar viktiga aspekter av detta område. Dessa idéer förkroppsligades i antologin *Kultur, säkerhet och hållbar samhällsutveckling – efter 11 september* (red. Fredrik Lundmark). I år har denna antologi översatts till engelska, under titeln *Culture, Security and Sustainable Social Development. After September 11*.

Områdesgruppen för forskning om civilsamhället

Riksbankens Jubileumsfond tillkallade hösten 2003 en ny områdesgrupp för att stimulera till ökad och fördjupad forskning om civilsamhället dels för att ge den förutsättningar att ta ett kvalitativt språng, dels för att söka utveckla en egen teorigrund som öppnar för en utveckling som går bortom de gängse internationella ansatserna; det gäller bl.a. att söka finna utvecklingsvägar som bidrar till att öka förståelsen av det genuint svenska/nordiska, inte minst i ljuset av den allt snabbare globaliseringen. Det är viktigt med ansatser som når bortom den traditionella forskning som utgår från stat och marknad.

I områdesgruppen ingår forskningsdirektör Mats Rolén, ordförande, docent Erik Amnå, Göteborgs universitet, docent Christina Garsten, Stockholms universitet, folkbildaren, f. kulturministern Bengt Göransson, ABF Stockholm, Marianne af Malmberg, ordförande för Ideell Arena och f.d. generalsekreterare i Cancerfonden, riksdagsledamot Birgitta Ohlsson, Folkpartiet liberalerna, vice riksbankschef Kristina Persson, Sveriges riksbank, professor Lars Svedberg, Ersta Sköndal högskola, docent Håkan Thörn, Göteborgs universitet, docent Hans Westlund, Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS), Östersund, och docent Filip Wijkström, Handelshögskolan i Stockholm. Områdesgruppens sekreterare är Malin Gawell, BSc, Stockholms universitet och Institutet för entreprenörskaps- och småföretagsforskning (ES-BRI).

Områdesgruppen har under året hållit tre sammanträden. Den 9 februari medverkade doktorand Karl Palmås, London School of Economics, som presenterade två av sina arbeten. Det första handlade om sociala företag och sociala entreprenörer och har resulterat i boken *Den barmhärtiga entreprenören* (Agora 2003). Boken fokuserar det sociala företaget, dvs. ett företag med ett socialt syfte, kommersiell drift och ofta demokratiska styrformer. Palmås framhöll att företagsformen har rönt ett stort, inte minst politiskt intresse i England under New Labourtiden. Hans andra presentation gällde hans avhandlingsprojekt, som handlar om innovationer i storföretag (Volvo) och civilsamhällets roll i dess utveckling. Där är fokus på innovationer i storföretag och hur icke-företagsaktörer (såsom medicinska experter, arbetsmiljöforskare och ingenjörer) spelat en stor roll för utvecklingen.

Den 10 maj besökte områdesgruppen statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet. Första delen av sammanträdet ägnades åt diskussioner av inriktningen på områdesgruppens arbete. Den enades om att särskilt lyfta fram den internationella dimensionen av begreppet det civila samhället och inte fokusera på nationalstaten. Vår svenska eller nordiska diskussion om utvecklingen "efter" folkrörelserna kan med fördel vidgas till analyser ur ett globalt perspektiv.

Sammanträdet ägnas sedan åt ett antal forskarpresentationer: "Tvärvetenskap vid Göteborgs universitet" av Håkan Thörn, "Forskningen inom CEFOS" av docent Lennart Nilsson, "Centrum för kulturstudier" av professor Thomas Johansson, "Tvärvetenskaplig forskning kring världskultur och mänskliga rättigheter" av docent Elisabeth Abiri, "HIV/AIDS och det globala civilsamhället – presentation av forskning i anslutning till en utställning på Världskulturmuseet" av Håkan Thörn, "Makt, identitet, modernitet – ett tvärvetenskapligt forskningsprojekt" av professor Marie Demker samt "Nya former för samhällsengagemang" av Erik Amnå.

Den 4–5 oktober hade gruppen ett internatsammanträde i Sigtuna. Mötet ägnades åt diskussioner av den idéskrift som gruppen beslutat utarbeta med tänkt publicering under 2005. Flera av ledamöterna presenterade utkast till artiklar, vilka ingående diskuterades. Gruppen enades om att bidragen borde anknyta till de rader av utmaningar och krav som globaliseringen ställer på dagens och morgondagens medborgare och demokratiska system. Det kan gälla välfärd, regimer, styrbarhet, demokrati, kunskapsproduktion/överföring, globalt socialt ansvar osv. Samtliga ledamöter kommer att medverka i antologin jämte ett par särskilt inbjudna forskare. Antologin skall redigeras av docent Erik Amnå.

Vidare har RJ stött en konferens på Handelshögskolan Stockholm, den 27–30 maj, med det europeiska doktorandnätverket för forskning om civilsamhället (Filip Wijkström) och programarbete vid Ersta Sköndal Högskola, projektet "Den svenska ideella sektorns utveckling" (Filip Wijkström & Stefan Einarsson, Handelshögskolan i Stockholm). Wijkström och Einarsson har även skrivit det svenska bidraget till ett utredningsprojekt inom EFC i Bryssel: "The Dimension of the Foundation Sector in the European Union".

Forskningsdirektör Mats Rolén ingår i projektets styrgrupp och har redovisat resultaten vid en session under EFC:s Annual Assembly & Conference i Aten den 31 maj.

I anslutning till såväl denna områdesgrupp som till nästföljande områdesgrupp har RJ under 2004 beviljat anslag till projektet Global utmaning, som tar upp frågan om hur globalisering/europeisering återverkar på ekonomi, välfärd och hållbar utveckling i ett längre perspektiv. Projektet, som skall pågå i tre år, har form av ett samarbete mellan Stiftelsen Frejas fond (initiativtagare och samordnare), KK-stiftelsen, Föreningssparbanken, Folkbildningsrådet och RJ. Även Svenskt Näringsliv och LO har inbjudits att medverka. Projektet vill genom att anordna seminarier och utge kvalificerade småskrifter och böcker bidra till kunskapsuppbyggnad och samhällsdebatt exempelvis om vad det europeiska och globala omvärldstrycket innebär för jobb och välfärd i Sverige, eller om hur jobben ser ut i tjänstesamhällets Sverige. Arbetet leds av en styrgrupp bestående av Kristina Persson, Stiftelsen Frejas Fond, ordförande, Dan Brändström, RJ, Madeleine Caesar, KK-stiftelsen, Anders Ljunggren, Folkbildningsrådet, och Peter Nygårds, Föreningssparbanken. F. Europaparlamentarikern Göran Färm är projektledare.

Områdesgruppen för forskning om offentlig ekonomi, styrformer och ledarskap

Denna nya områdesgrupp vars sammansättning beslutades på RJ:s styrelsemöte den 25 mars 2004 har haft tre sammanträden under det gångna året. I gruppen ingår stiftelsens VD Dan Brändström tillika ordförande, docent Shirin Ahlbäck Öberg, Uppsala universitet, professor Gunnel Gustafsson, Umeå universitet, docent Ingalill Holmberg, Handelshögskolan i Stockholm, professor Bengt Jacobsson Södertörns högskola, professor Inga Persson, Lunds universitet, professor Lennart Schön, Lunds universitet, landshövding Mats Svegfors, Västerås, professor Daniel Tarschys, Stockholms universitet, Gunnar Wetterberg samhällspolitisk chef inom SACO, riksdagsledamot Sven-Erik Österberg till och med den 31 oktober 2004, samt kommunalråd Acko Ankarberg Johansson. Områdesgruppens sekreterare är forskningssekreterare Kerstin Stigmark.

Bakgrunden till gruppens tillkomst var att det finns behov av långsiktigt bedriven forskningsverksamhet som kan bidra till kunskapsutveckling som är fri och tillgänglig för alla medborgare, organisationer och partier. Samarbetet inom den europeiska unionen har givit kommuner och regionala organ en internationell anläggningsyta som inte existerade för tio år sedan. Globaliseringen minskar nationalstaternas betydelse. Regeringarnas handlingsfrihet att styra skatter, växelkurser och räntor minskar likaledes. Samtidigt som kapitalets rörlighet ökat högst påtagligt har de alltmer utbyggda välfärdssystemen bidragit till att minska och till och med hindra rörligheten hos arbetskraften. Denna skillnad i rörlighet mellan arbete och kapital utgör för närvarande ett växande politiskt dilemma. Områdesgruppens arbete syftar till att med hjälp av seminarier och andra forskningsinitierande insatser stärka de

forskningsmiljöer som med viss uthållighet kan bidra till att utvärdera de långsiktiga effekterna av den ekonomiska politikens konsekvenser.

Inom ramen för områdesgruppen har medel beviljats till ett författnings- och förvaltningspolitiskt seminarium, som ägde rum i november med ett trettiotal forskare, arrangerat av professor Sverker Gustavsson vid statsvetenskapliga institutionen vid Uppsala universitet. Den första konkreta verksamheten för gruppen som helhet är att anordna ett seminarium den 11 februari 2005 i riksdagen med titeln "Lokalt självstyre, likvärdighet och effektivitet". För planeringen av detta seminarium har Per Molander verksam vid Mapsec (Managing the Public Sector) anlitats som tillsammans med Shirin Ahlbäck Öberg och Bengt Jacobsson har utarbetat programmet.

Vid områdesgruppens möte i november presenterade senior economist Peter Robinson, Institute of Public Policy i London, en idéskiss med titeln "The balance of funding between the individual and the state". Han och hans brittiska kolleger önskar samarbete med svenska forskare kring ett komparativt inriktat projekt om pensionssystemens förändring i fyra europeiska länder. Denna idéskiss kommer förmodligen även att resultera i en forskningsansökan till RJ vid kommande ansökningstillfälle 2005.

Samarbete med riksdagen

Parlamentets ställning i författningen

Den 28 april 2004 anordnade Riksbankens Jubileumsfond i samverkan med riksdagen konferensen "Parlamentets ställning i författningen". Arrangemanget anknöt till 30-årsminnet av den nu gällande svenska författningen. Det var även ett inspel till den kommande författningsöversynen, varför man fann det passande att ägna konferensen åt nordiska jämförelser när det gäller parlamentets roll och ansvar.

Konferensen öppnades av talman Björn von Sydow, varefter förutvarande kanslichefen i riksdagen Magnus Isberg i ett inledningsanförande inplacerade den svenska författnings historia i en nordisk kontext. För Finlands del redogjorde sedan generalsekreterare Seppo Tiitinen, Finlands Riksdag, för riksdagens roll i regeringsbildningen. Hans inlägg kommenterades av andra finansminister Ulla-Maj Wideroos, Svenska Folkpartiet. Nästa exempel togs från Norge och fokuserade Stortingets roll som kontrollfunktion. Föredragshållare var advokat Fredrik Sejersted, Regjeringsadvokaten, Oslo, och hans anförande kommenterades av stortingsrepresentant Kjell Engebretsen, Arbeiderpartiet, ledamot av Kontroll- og konstitusjonskomiteen. För Danmarks del uppmärksammandes Folketingets roll i förhållande till den europeiska unionen. Där medverkade professor Jörgen Grønnegaard Christensen, Århus universitet, som föredragshållare, medan folketingsledamot Elisabeth Arnold, Det Radikale Venstre, svarade för kommentaren. Vid det efterföljande panelsamtalet, som leddes av redaktör Arvid Lagercrantz, gjordes reflektioner över vilka lärdomar som kan dras från övriga nordiska länder inför den förestående

grundlagsöversynen i Sverige. I panelen deltog riksdagsledamöterna Gunnar Hökmark och Göran Magnusson, f. vice talman Rose-Marie Frebran och Cecilia Malmström, ledamot av Europaparlamentet. Konferensen avslutades med den sedvanliga buffén i Sammanbindningsbanan.

Utgivning av hemliga handlingar från 1905

På förslag av professor Evert Vedung, Uppsala universitet, startade hösten 2003 ett samarbetsprojekt mellan riksdagen, Riksarkivet och RJ för att publicera tidigare utgivet och/eller hemligt material från riksdagens hantering av unionsfrågan under våren och sommaren 1905. Utgivningen omfattar, förutom tidigare hemliga protokoll, de anteckningar som gjordes av de tjänstemän som tjänstgjorde som sekreterare, främst Sam. Clason, Johan Magnus Stuart och Samuel Wåhlin. Vidare medtas personliga anteckningar från ledande politiker såsom Christian Lundeberg, Karl Staaff, Harald Hjärne m.fl. Materialet, som till viss del är outnyttjat av forskningen, kommer nu att bli lättillgängligt och skapa goda möjligheter för ny forskning kring detta dramatiska skede. Projektets vetenskaplige ledare är professor Evert Vedung. Arbetet sker i nära samverkan med biträdande avdelningschef Margareta Brundin, riksdagen, som leder den arbetsgrupp som inrättats till stöd för projektet, den s.k. Clasongruppen. Där ingår utöver Brundin och Vedung även kammarsekreterare Ulf Christoffersson, Louise Edlund och Margareta Eliasson, riksdagen, arkivråd Leif Gidlöf, Riksarkivet, f. kanslichef Magnus Isberg, riksdagen, doktorand Gustav Pettersson, Uppsala universitet och forskningsdirektör Mats Rolén, RJ.

Projektet kommer att avrapporteras i bokform och på Internet sommaren 2005. Den 14 september avslutas projektet med en konferens i riksdagen: ”När kartor ritas om – om secessioner i Norden”.

Konsten, kulturpolitiken, forskningen

Med sikte på att kartlägga kunskapsbehov och stärka kontakterna mellan forskningen, sektorn och utövarna på det konst- och konstnärspolitiska området anordnades under 2004 fyra seminarier – tre mindre och ett större. Seminarserien initierades av KLYS – Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd, Statens konstnärsnämnd, Statens kulturråd och Tema Q, Linköpings universitet. Dessa tog kontakt med Riksbankens Jubileumsfond och Stiftelsen framtidens kultur, som beslutade bidrag ekonomiskt till seminarierna och att nära följa dessa. Ansvariga för genomförandet har varit professor Svante Beckman och fil. dr Jens Cavallin, vid Tema Q.

Det första seminariet anordnades den 4 maj på Konstakademien i Stockholm och ägnades ”Konstens resurser”. Det andra hölls den 14 juni i Göteborg och behandlade konst- och konstnärspolitikens nivåer. Medarrangörer var representanter för Göteborgs kommun och Västra Götalands län, som tillförde intressanta regionala perspektiv till seriens övergripande problemställningar. Den 2 september svarade Tema Q själv för värdskapet med ett

seminarium på Campus Norrköping med rubriken ”Den mångfaldiga mångfalden”.

Serien avslutades den 17 november med en större konferens i riksdagen under värdskap av kulturutskottet i samverkan med RJ. Konferensen syftade dels till att fånga upp och diskutera huvudlinjerna i de tre föregående seminarierna beträffande behovet av kunskapsstöd och konstpolitisk forskning, dels till att ta upp frågor kring ”konstens globalisering”, dvs. framväxten av en internationell konstpolitisk arena.

Konferensen öppnades av riksdagsledamot Lennart Kollmats, kulturutskottets ordförande, som bl.a. anförde att det behövs ökad forskning när det gäller att få en bild av situationen på kulturområdet inom den europeiska unionen. Dan Brändström, som var konferensens moderator, tog därefter till orda, och orienterade om RJ:s stöd till nationell och internationell forskning med anknytning till konstsektorn specifikt, men också om kultur och utveckling. Han nämnde särskilt projekten *Creative Europe* och *Towards Cultural Citizenship*, samarbetet med European Cultural Foundation (ECF) om ett ”laboratorium för forskning och analys inom kulturområdet” samt *World Culture Report*, som RJ och Sida satsat ”såddpengar” i. Med hänvisning till den svenska arenan konstaterade Brändström med beklagande, att kultursektorn var det enda område som inte fått särskilda sektorsforskningsmedel under 1970-talet. Han menade vidare att några av de problem som skulle tas upp under konferensen delvis var en konsekvens av detta.

Professor Svante Beckman gjorde sedan en längre sammanfattning av seminarieserien, och konstaterade att konstsektorn, liksom kulturområdet mera brett definierat, behöver finna former för starkare forskningsanknytning och mekanismer för kunskapsöverföring och dialog. Han menade att ett institut som Nordicom, kan tjäna som en god förebild. Docent Sven Nilsson presenterade sedan en kritisk genomgång av den svenska kulturpolitiken, som han menade hade stelnat i sina gamla fåror från 1970-talet och därför i dag är obsolet för många grupper.

Eftermiddagen ägnades åt presentationer av tre intressanta satsningar av relevans för kunskapsbasen för konst- och kultursektorn. Dr Ritva Mitchell, Helsingfors, gav en historisk exposé över europeisk kulturpolitik och kulturpolitisk forskning från 1960-talet – och därmed förhistorien till inrättandet av hennes forskningsinstitut CUPORE, som är ett samarbete mellan olika universitet i Finland och med kulturministeriet. Professor Helmut Anheier, Center for Civil Society, UCLA och London School of Economics, presenterade sedan den kommande årspublikationen *World Cultures Report*, vars första volym utkommer 2005/06. Projektet skall ses i ljuset av Unescos nedläggning av *World Culture Report* efter endast två årgångar: 1999 och 2000. UNDP:s *Human Development Report* och *Yearbook of Civil Society* har varit två förebilder för projektet.

Docent Ulla Carlsson berättade sedan om tillkomsten av och verksamheten inom Nordicom, som är ett forsknings- och informationsinstitut lokaliserat till Göteborgs universitet. Konferensen avslutades med ett panelsamtal under

ordförandeskap av professor Eva Österberg. I panelen deltog professor Svante Beckman, Tema Q, journalist och fotograf Bernt Lindberg, KLYS, generaldirektör Kristina Rennerstedt, Statens kulturråd och avdelningschef Ants Viirman, Kommunförbundet. Diskussionen handlade bl.a. om hur man skall åstadkomma den forsknings- och praktikersamverkan som varit genomgående under seminarieriet. En slutsats var att det finns ett fortsatt behov av den typ av möten och nätverk som seminarierna faktiskt genererat.

Stiftelsen Skapande Människa

År 1997 grundades Stiftelsen Skapande Människa. Dess ändamål är att stimulera och uppmuntra unga konstnärer och forskare att arbeta nyskapande och gränsöverskridande. I fokus står arbeten och tankeverksamhet som visar idériakedom, fantasi, lust och handlag i mötet mellan konst och vetenskap. Som ett led i detta arbete har stiftelsen under perioden 1997–2003 utdelat två stipendier om vardera 50 000 kr, därefter tre stipendier om 100 000 kr årligen till unga enskilda forskare/konstnärer eller konstnärer/forskare. Stipendiaterna utses av stiftelsens styrelse efter förslag från en särskild stipendiekommitté.

Stiftelsen Skapande Människa har med stöd från RJ från 2000 breddat sin verksamhet gentemot universitet och högskolor. Stiftelsen har arrangerat ett större årligt seminarium i samband med stipendieutdelningen, som inriktats mot en dialog mellan konstnärer och vetenskapliga företrädare. Årets seminarium hölls i oktober på Karolinska Institutet och hade rubriken ”Den skapande hjärnan”. Under seminariet utdelades 2004 års stipendier till arkitekten och designforskaren Ulrika Karlsson, bildkonstnären Henrik Håkansson och tonsättaren och musikkonsulten Paulina Sundin, vilka också presenterade sina arbeten. Sedan 1997 har sammanlagt 18 stipendier delats ut. Antalet ansökningar har ökat kontinuerligt och uppgick detta år till 233.

Under 2002 träffades en överenskommelse om ett femårigt samarbete mellan Stiftelsen Skapande Människa och RJ. Formellt innebär detta att RJ under perioden 2003–2007 åtagit sig att vara huvudman för verksamheten. Utannonsering och utdelning av de årliga stipendierna kommer att fortsätta i enlighet med stiftelsens tidigare praxis. Parallellt med denna kraftsamling har RJ avsatt särskilda resurser för att följa utvecklingen internationellt och nationellt inom området konstnärlig forskning. Avsikten är att skapa en bättre strategi för RJ:s hantering av ansökningar, men också att ge underlag för eventuella egna initiativ inom detta alltmer uppmärksammade och omdiskuterade fält. Detta uppdrag utförs på konsultbasis av docent Henrik Karlsson, tidigare ledamot av beredningsgrupperna 4 och 6.

Stiftelsen Skapande Människa leds av en styrelse bestående av Birgitta Dahl (f. talman; ordförande), Rutger Barnekow (f. bankdirektör), Tom Beyer (VD för Stockholmsmässan) Peije Emilsson (VD för KREAB), Tjia Torpe (VD för IRIS AB) och Sven Unger (advokat). Till styrelsens sammanträden har utvecklingsstrateg Bo Andér, producent Mats Brodén och docent Henrik Karlsson adjungerats. I årets stipendiekommitté har ingått Mats Brodén (ordförande), filosofen Sven-Olov Wallenstein, professor Elin Wikström (Konst-

högskolan Umeå), rektor Ingebert Täljedal (Umeå universitet), filosofen Fredrika Spindler (Södertörns högskola), med.dr Eva Wikström-Jonsson (Karolinska Institutet) samt Bo Andér och Henrik Karlsson. Stiftelsens sekretariat har bestått av Bo Andér i ett avtal med Kulturförvaltningen Stockholms stad samt Mats Brodén.

Internationella engagemang

European Foundation Centre

Sedan flera år tillbaka deltar Riksbankens Jubileumsfond mycket aktivt i det europeiska stiftelsesamarbetet inom The European Foundation Centre (EFC), Haagklubben och inom ramen för Network of European Foundations for Innovative Cooperation (NEF). Den 30 januari deltog VD Dan Brändström i ett seminarium som anordnats av Egmont Fonden i Danmark. Med utgångspunkt i boken *En fond i fokus: Egmont Fondens almennyttige virksomhed 1920–2002 set i et samfundsmæssigt perspektiv* diskuterades hur fonderna bör arbeta mot bakgrund av den nya tidens villkor och utmaningar. Mötet blev en startpunkt för bildandet av en nationell samverkansorganisation för stiftelserna i Danmark. En motsvarande organisation har under 2004 bildats i Finland.

Årets "Annual General Assembly and Conference" med EFC ägde rum i Aten den 30 maj till 1 juni. Konferensen samlade 500 deltagare från sextiofem länder till årsmötesförhandlingar, debatter och seminarier under rubriken "The Athens Agora – Bridging Civilisations and Cultures". VD Dan Brändström, som sedan föregående år lett arbetet med en översyn av EFC:s stadgar och strategi – The Athens Assessment – redovisade detta arbete under avslutningssessionen samt deltog i och ledde flera tematiska sessioner. Forskningsdirektör Mats Rolén medverkade som inledare under sessionerna "Filling the Information Gap – What Do We Know About Foundations in Europe?" och "Foundations for an 'Alliance in Change' in European Cultural Cooperation".

Vid konferensen valdes Dan Brändström, i egenskap av VD för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond, till ordförande i EFC för en period av två år. Nästa års konferens äger rum i Budapest den 4–6 juni.

Ett europeiskt forskningsråd 2007

Som redovisats i tidigare årsberättelser håller det svenska initiativet till att söka åstadkomma ett europeiskt forskningsråd (ERC) på att lotsas genom EU-systemet. Det förslag som utarbetades av den internationella expertgruppen (ERCEG) under ledning av professor Frederico Mayor med VD Dan Brändström som sekreterare, och avrapporterades i december 2002, har efter vederbörliga processer under 2004 landat hos Kommissionen och blivit ett underlag i förberedelserna med det sjunde ramprogrammet för forskning. Den 4 mars deltog Dan Brändström i en internationell konferens anordnad av Kungl.

Ingenjörsvetenskapsakademien med temat European Research and Innovation for the Future. Vid detta tillfälle höll han ett anförande under rubriken "Research for Discovery – Basic research for long-term competitiveness and growth". Huvudanförandet hölls av professor Helga Nowotny, ordförande i EURAB. Hon talade över ämnet "European Research – Mission and Opportunity". Om förslaget till skapandet av ett ERC slutligen antas av det europeiska parlamentet, kommer det europeiska forskningsrådet att börja sin verksamhet år 2007.

Den 30 april anordnade Utdelningsdepartementet ett informationsmöte för representanter för det norska Utdelnings- och forskningsdepartementet och Norges forskningsråd. Programmet innehöll bl.a. presentationer av svensk forskningsfinansiering och internationellt forskningssamarbete. Dan Brändström fanns bland talarna och gav vid mötet en presentation av RJ:s forskningsstödjande verksamhet och förslaget om att inrätta ett europeiskt grundforskningsråd.

Insatser till minne av Anna Lindh

Tillsammans med italienska Compagnia di San Paolo och tyska VolkswagenStiftung har ett samarbete inletts som syftar till att åstadkomma ett gemensamt stipendieprogram i Anna Lindhs anda genom att, under en fyraårsperiod, finansiera ett hundratal unga forskare inom utrikes- och säkerhetspolitikens område. Programmet som går under benämningen *European Foreign and Security Policy Studies* har under året utlysts över hela Europa. Målsättningen är att unga forskare, med europeisk bakgrund eller verksamma i Europa, skall ges möjlighet att vistas i en miljö i ett annat europeiskt land i upp till två år. Varje år skall kohorter om ca 20 stipendiater utses. Gemensamma nätverksupprätthållande aktiviteter i form av konferenser och sommarskolor skall med jämna mellanrum genomföras. Inom ramen för detta program kommer det att utlysas ett pris för bästa insats av en forskare eller skribent inom ämnesområdet. Arbetsnamnet på detta pris är "The Anna Lindh Award". Representanter för Riksbankens Jubileumsfond har varit styrelsens ledamot professor Christer Jönsson, statsvetenskapliga institutionen vid Lunds universitet och forskningssekreterare Fredrik Lundmark.

Efter ett initiativ av EU:s generalsekreterare Javier Solana har RJ under året blivit erbjuden att delta i *Anna Lindh Programme on Conflict Prevention*. I samarbete med den stiftelse som Solana är ordförande för, Madariaga European Foundation, har RJ beslutat att delta i detta treåriga program. Programmet har sedermera förankrats i RJ:s områdesgrupp för Kultur, säkerhet och hållbar samhällsutveckling. Två av gruppens ledamöter kommer att aktivt medverka i det fortsatta arbetet. Professor Peter Wallensteen kommer att bidra till att utveckla forskningsverksamheten. Inom ramen för detta initiativ kommer en årsbok att föreligga på ett i sammanhanget relevant tema. Anders Mellbourn är redaktör för skriften, vars första utgåva presenterades 11 september i år, i samband med Anna Lindhs Minnesfonds arrangemang i Kulturhuset. Årets tematik var "Developing a Culture of Conflict Prevention", med

bidrag från Javier Solana och Chris Patten, men även från Peter Wallensteen och Göran Bexell. Till programmet kommer vidare att knytas en rådgivande instans som skall ledas av Javier Solana. Från svensk sida kommer förre utrikesministern Lena Hjelm-Wallén och EU-kommissionären Margot Wallström att delta.

Under året har Riksbankens Jubileumsfond dessutom tillsammans med STINT och Ericsson bidragit till inrättandet av en donationsprofessur med namnet Anna Lindh Professorship of Global Leadership and Public Policy, förlagd till John F. Kennedy School of Government vid Harvard University. STINT kommer även att svara för att en svensk postdok-tjänst knyts till professuren.

Slutligen har RJ beslutat att fortsatt stödja forskningsmiljön vid Utrikespolitiska Institutet (UI) genom ett bidrag till biblioteksverksamheten. Nästa år lämnar UI Gamla Stan och flyttar till nya lokaler som är under byggnad på Tekniska Högskolans campus norr om Valhallavägen. UI flyttar in tillsammans med Försvarshögskolan och då iordningställer institutet och FHS tillsammans ett nytt stort gemensamt bibliotek för utrikes- och säkerhetspolitik och får gemensamma hörsalar och seminarium för föreläsningar, debatter och konferenser. Bo Holmberg och Ingvar Carlsson, som ordförande i Anna Lindhs Minnesfond, har ställt sig bakom att det nya gemensamma biblioteket får uppkallas efter Anna Lindh och ges namnet Anna Lindh Biblioteket.

Forskning om Region Norden

Under ett seminarium på Hanaholmen utanför Helsingfors i februari 2004 presenterade fil. dr Torbjörn Eng den idéskiss till ny forskning kring riks-splitringen 1809 som han av RJ hade fått i uppdrag att utarbeta. Det fanns en stor samstämmighet bland deltagarna på seminariet om behovet av att fördjupa vår kunskap om ländernas parallella utveckling under den snart 200-åriga perioden av separation. Särskilt angeläget framstod behovet av att händelserna kring 1809 sätts in i ett bredare nordiskt eller europeiskt sammanhang och att de inte som hittills mest betraktas utifrån rent bilaterala utgångspunkter. Vidare underströks att det fortsatta forskningsplaneringsarbetet hastar, om nya forskningsrön skall hinna genereras till jubileumsåret 2009.

Under våren 2004 har det inom RJ diskuterats olika alternativ för en eventuell ny forskningssatsning. Ungefär samtidigt som Hanaholmenmötet ägde rum presenterades rektor Gustaf Björkstrands Vitbok om det framtida nordiska forskningssamarbetet. Här slogs bl.a. fast att det regionala forskningssamarbetet kommer att få en ökad betydelse i ett utvidgat Europa. Det nordiska forskningssamarbetet behöver därför stärkas om Norden skall kunna bibehålla sin position som ledande forskningsregion i framtiden och för att forskare från våra länder skall kunna hävda sig i konkurrensen om anslag från det föreslagna Europeiska forskningsrådet. Samtidigt underströks vikten av att Nordensamarbetet utvidgas till att även omfatta de baltiska staterna – kanske till alla de stater som gränsar mot Östersjön. RJ delar Björkstrands slutsatser, men vill samtidigt betona att det finns ett stort mervärde i att vi nu

också fördjupar våra kunskaper om Norden. För att bättre kunna synliggöra nordisk forskning och nordiskt forskningssamarbete utåt, är det av yttersta vikt att vi också förmår att förmedla relevanta kunskaper om Norden till vår omvärld.

RJ beslutade i juni att ta ett initiativ i den föreslagna riktningen. Torbjörn Eng gavs i uppdrag, att genomföra ett projekt med syftet att stärka och vidareutveckla humanistisk-samhällsvetenskapligt forskningssamarbete mellan lärosätena i ett utvidgat Norden i vilket även staterna som gränsar till Östersjön ingår. Målsättningen är också att lansera ett forskningsprogram med formeringen av Norden från 1800 till våra dagar som ett tänkt övergripande tema. Det långa historiska perspektivet är således viktigt, men även mer samtidsrelaterad forskning har här sin givna plats. I en sådan satsning skulle forskning kring rikssplittringen mellan Sverige och Finland 1809 och dess konsekvenser för länderna med fördel kunna rymmas.

Hösten 2004 påbörjades en kartläggning av behovet av forskning om ”Region Norden”. Det har skett genom fortlöpande diskussioner med forskare i berörda länder. Det har tydligt framkommit ett stort intresse för forskning om Norden. Parallellt med detta arbete tas också kontakter med tilltänkta finansiärer av eventuella forskningsprogram. RJ avser att under våren 2005 anordna en nordisk konferens kring dessa frågor.

Projekt 2005 och Projekt 1905

Redan kring år 1990 framlade historiker och statsvetare i Norge och Sverige ett förslag om att det inför hundraårsminnet av unionsupplösningen borde göras en kraftfull forskningssatsning, som borde innefatta jämförande studier av den historiska utvecklingen i de båda länderna efter 1814. Idéerna fick fastare form i början på 1990-talet när ett norsk-svenskt ”samarbetsprojekt” initierades av forskare som professorerna Francis Sejersted, Göran B. Nilsson och Stig Ekman. I nätverket ingick en rad ledande historiker och statsvetare. Verksamheten fick även visst ekonomiskt stöd från Riksbankens Jubileumsfond och från Norges forskningsråd. Genom forskarnätverket – vanligen kallat referensgruppen – lanserades ett förslag om att de båda länderna borde låta utge ett stort komparativt jubileumsverk i två band. Ansträngningarna kröntes med framgång år 1998, när de svenska och norska regeringarna gemensamt anslog medel till ett jubileumsverk med publicering under 2005. Det svenska Utbildningsdepartementet uppdrog åt Voksenåsen AS att i samverkan med RJ ansvara för projektets genomförande och kontakterna med den norska beställaren, Utdannings- og Forskningsdepartementet. För uppdragets genomförande kontrakterades två ledande historiker: professorerna Bo Stråth, European University Institute, Florens, och Francis Sejersted, Universitetet i Oslo. Detta arbete är nu avslutat, och forskarnas manuskript förbereds för utgivning hos Pax Forlag och AB Nya Doxa. Jubileumsverket utkommer i sin helhet på både norska och svenska och har samlingstiteln *Sverige och Norge under 200 år*, med undertitlarna: Bo Stråth, *Union och demokrati. Sverige och Norge 1814–1905* och Francis Sejersted, *Socialdemokratins tidsålder. Sverige och*

Norge under 1900-talet. Bokverket kommer att presenteras vid en officiell ceremoni i Oslo den 7 juni 2005. Under hela 2005 anordnas en rad publika aktiviteter i form av konferenser, utställningar m.m. i såväl Norge som Sverige. Dessa arrangemang samordnas av respektive regering. Svenska UD har uppdragit åt Voksenåsen AS att samordna de svenska aktiviteterna. Även riksdagen och Stortinget kommer att högtidlighålla hundraårsminnet i form av utställningar och konferenser.

Historieprojektet har sedan mitten av 1990-talet en vetenskaplig referensgrupp vari ingår såväl norska som svenska forskare. Den leds av professorerna Stig Ekman, Stockholms universitet, och Øystein Sørensen, Universitetet i Oslo. Programkoordinator är doktorstipendiat Ruth Hemstad, Historisk institutt, Universitetet i Oslo. Gruppen har för ett par år sedan antagit namnet Projekt 1905. Den har tagit initiativ till en rad nya forskningsuppgifter kring såväl själva unionsupplösningen som olika komparativa studier rörande samhällsutvecklingen i Norge och Sverige efter 1814. Resultaten redovisas i två antologier (red. Øystein Sørensen & Torbjörn Nilsson), som utkommer år 2005. Den första behandlar unionsupplösningen, medan den andra innehåller jämförande tematiska studier mellan de båda länderna avseende 1800- och 1900-talen. Medel till antologiprojekten och kringaktiviteter – Projekt 1905 – har beviljats av den s.k. *Hundraårsmarkeringen 2005 A/S* med totalt 3,9 miljoner NOK. RJ har för åren 1996–2005 genom olika beslut beviljat sammanlagt 4,45 miljoner kronor i anslag. Den svenska regeringens anslag, liksom de av RJ beviljade medlen, förvaltas och administreras av Voksenåsen, Oslo.

Svenskt i Finland – finskt i Sverige

Det bilaterala forskningsprogrammet Svenskt i Finland – finskt i Sverige avslutades vid årsskiftet 2003/04. Under året har publiceringen av de fyra tematiska volymer som skall utgöra den samlade rapporteringen förberetts i form av redaktionellt arbete och översättning. Detta arbete har letts och samordnats av programmets koordinator professor Nils-Erik Villstrand, Åbo Akademi. Böckerna utges i både finsk och svensk språkdräkt och utkommer av trycket under 2005.

Vid programmets inledningskonferens på Hanaholmen 3–4 maj år 2000 tillsatte programmets styrgrupp en evalueringsgrupp, vars uppgift var att följa programmet under dess verksamhet och att utvärdera det efter dess avslutning. Gruppen, som har arbetat på uppdrag av Finlands Akademi, bestod från början av generaldirektör Kari Tarkiainen (ordförande) och professor emeritus Olof Ruin. Dessa båda har följt programmet och blivit kontinuerligt informerade om dess verksamhet. I samband med programmets avslutningskonferens i Uppsala den 28–29 november 2003 utökades gruppen med ytterligare två personer: filosofie doktorerna Anne Nesser och Torbjörn Eng (sekreterare). Utvärderingen kommer att presenteras i början av 2005 och kommer att bli ett viktigt underlag för eventuella framtida programsatsningar av liknande typ.

Samarbete med institut för avancerade studier

Riksbankens Jubileumsfond stöder sedan drygt tio år Collegium Budapest – ett institut för avancerad forskning inom alla vetenskaper – som bereder plats för gästforskare att ägna sig åt sina egna projekt i en stimulerande mångdisciplinär miljö. År 2002 beslöt RJ:s styrelse om fortsatt driftstöd för ytterligare en femårsperiod tillsammans med andra finansiärer. Statssekreterare Charles Kleiber, Schweiz, är ordförande i kollegiets styrelse, RJ:s VD Dan Brändström är en av två vice ordförande.

Collegium Budapest blev under 2004 den institution i Ungern som drog till sig mest forskningsmedel från EU. För att vidare underlätta samverkan med näringslivet och därmed öppna upp för ytterligare EU-finansiering beslöt kollegiets styrelse under året att bilda ett icke vinstdrivande bolag. På så sätt skall inte endast fler projekt kunna allokeras till kollegiet utan även basverksamheten till dels kunna få ett finansiellt tillskott.

Utvärderingen av kollegiets verksamhet har slutförts under året av en internationellt sammansatt forskargrupp med professor Björn Wittrock, Uppsala, som ordförande och representant från Sverige. Riktlinjerna för kollegiet kommer att något modifieras som ett resultat av detta.

År 2000 beviljade RJ ett anslag till projektet "Blue Bird: Agenda for Civil Society in Southeastern Europe" tillsammans med en rad andra finansiärer däribland VolkswagenStiftung. Detta projekt avslutades i januari 2004 med en större internationell konferens i Berlin vid Stiftung Wissenschaft und Politik där en slutrapport – *In Search of Responsive Government: State Building and Economic Growth in the Balkans* – presenterades och de olika delprojekten redovisades. Professor Diana Mishkova, som medverkade i Blue Bird-projektet, beviljades under året medel av RJ och andra finansiärer för ett nytt projekt "We, the People – Visions of National Peculiarity and Political Modernities in the Europe of Small Nations". Projektet är förlagt till Center for Advanced Study Sofia och man samarbetar bl.a. med forskare på SCASSS i Uppsala.

Sedan några år tillbaka har Riksbankens Jubileumsfond ett väl utvecklat samarbete med Wissenschaftskolleg zu Berlin. Detta samarbete har även vidareutvecklats inom ramen för ett särskilt ingången avtal. RJ:s förre ordförande professor Stig Strömholm har varit ledamot i Stiftungsrat för Wissenschaftsstiftung Ernst Reuter, som är den stiftelse som finansierar kollegiet. Från och med 2005 intar VD Dan Brändström denna plats.

Kollegiets samarbetsområde "AGORA – Europäische Netzwerke: Die Vollendung Europas – Die Rolle von Wissenschaft und Kultur" får fortsatt stöd av RJ, liksom gästprofessuren i Dag Hammarskjölds namn vid Nordeuropa-Institut, Humboldt-Universität zu Berlin, som för närvarande innehas av professor Ella Johansson, etnologiska institutionen vid Lunds universitet. En motsvarande professur för tyska forskare inrättad i Ernst Cassirers namn med ett därtill hörande program har beslutats av VolkswagenStiftung. Denna professur är placerad vid SCASSS i Uppsala. Läsåret 2003/04 uppehöll John Michael Krois, professor i filosofi vid Humboldt-Universität zu Berlin, denna

tjänst. Under 2004 tillträdde Hans Joas, professor i sociologi, University of Chicago, denna tjänst. Joas är också dekan och fellow vid Max-Weber-Kolleg für kultur- und sozialwissenschaftliche Studien i Erfurt.

På Svenska Institutet i Alexandria anordnade ett av gremierna på Wissenschaftskolleg zu Berlin en sommarskola med stöd från RJ under året. Rubriken för denna var "Literatures and Borders – Delimitations. Transgressions" (se vidare under forskningsinitiering). Islamologen teol. dr Ulrika Mårtensson, Uppsala/Trondheim, stöddes under året med ett postdoktoralt stipendium för deltagande i Arbeitskreis Moderne und Islam under arbetsåret 2004/05. Detta läsårs tema är "Jewish and Islamic Hermeneutics as Cultural Critique".

Det fortgående samarbetet med VolkswagenStiftung tog sig under året uttryck i att styrelsen för stiftelsen förlade ett av sina sammanträden till Stockholm den 17–18 juni med RJ som värd. I samband med detta invigdes utställningen "science + fiction: Between Nano-World and Global Culture" på Nobelmuseet (se nedan under avsnittet om Euroscience Open Forum 2004). RJ arrangerade under den andra dagen en presentation av svensk forskning på Kungl. Vetenskapsakademien. Där presenterade KVA:s sekreterare professor Gunnar Öquist Akademien och dess verksamhet och, tillsammans med professor Anders Bányi, Nobelmuseet, arbetet med nomineringen av nobelprikkandidaterna. Därutöver gavs presentationer av det svenska forskningslandskapet av professor Erna Möller, Wallenbergstiftelserna, dr Lars Frenning, Stiftelsen för strategisk forskning, respektive Dan Brändström. Besöket inramades också av några sociala aktiviteter.

Det samarbete som inleddes med Stellenbosch Institute for Advanced Studies (STIAS) under 2001 har ytterligare utvecklats och fördjupats under det gångna året. Den 6–7 juni 2003 genomfördes vid Lunds universitet en workshop om ett internationellt samarbetsprojekt med STIAS som bas. Vad är det som utmärker kvaliteten i en demokrati? I en jämförande analys skall unga demokratier beskrivas mot bakgrund av data från mer konsoliderade stabila demokratiska stater.

Vid konferensen i Lund medverkade förutom rektor professor Göran Bexell, samhällsvetarna Magnus Jerneck, Caroline Boussard och Staffan Lindberg. Från STIAS och från universitetet i Stellenbosch deltog professorerna Bernard Lategan, Hennie Kotze och Ursula van Beek (projektansvarig). I detta projekt sker även ett nära samarbete med The Netherlands Institute for Advanced Studies (NIAS) och dess permanente forskare Wouter Hugenholtz. Utöver de svenska och sydafrikanska forskarna deltar forskare från Brasilien, Polen, Sydkorea, Turkiet och Tyskland i detta projekt. Mötet i Lund utmynnade i en forskningsansökan från STIAS som senare beviljats medel av RJ.

Den formella invigningen av STIAS ägde rum den 1 mars 2004. Såväl RJ:s VD Dan Brändström som Wallenbergstiftelsernas direktör Johan Stålhand var inbjudna vid detta tillfälle. Under första veckan av november har även riksdagens utbildningsutskott företagit ett besök vid STIAS.

Samarbete med Johns Hopkins University

Riksbankens Jubileumsfond träffade den 6 februari 2003 ett avtal med Johns Hopkins University, Institute for Policy Studies (IPS), Baltimore, om ett femårigt "fellowship programme" avseende urbana studier. Överenskommelsen avser en stipendiat per läsår och omfattar tiden 2003/04–2008/09. Den följer den modell för RJ:s stöd för forskarvistelser som används med Stanford University och andra ledande utländska lärosäten. RJ:s ekonomiska åtaganden för det första årets stipendium uppgår till 32 450 US dollar (ca 245 000 kr).

Stipendiet har annonserats via RJ:s hemsida, utskick till universiteten och vid särskilda seminarier i april 2004 vid NORDREGIO, Stockholm, Umeå universitet, Chalmers tekniska högskola och Lunds universitet. Vid dessa medverkade programdirektören vid IPS, professor Sandra J. Newman, forskningsdirektör Mats Rolén och forskningssekreterare Kjell Blücker.

IPS och RJ har den 7 juli 2004 beslutat att utdela det första stipendiet till teknologie licentiat Kaj Granath, Chalmers tekniska högskola. Granath arbetar med en doktorsavhandling med titeln "Cultural Analysis, Planning Processes, Architecture". Han kommer att vistas vid IPS läsåret 2004/05.

Euroscience Open Forum 2004

I augusti 2004 anordnades för första gången ett så kallat *Euroscience Open Forum* (ESOF 2004). Stockholm var värd för evenemanget, som är tänkt som en europeisk variant av de årliga och mycket välbesökta AAAS-konferenserna, en mötesplats för forskare, medier och praktiker i USA. Bakom idén till såväl arbetsformen som evenemangets genomförande stod docent Carl-Johan Sundberg, KI, som lyckades bygga upp ett finansiellt konsortium, som på ett mycket framgångsrikt sätt svarade för ett välbesökt och uppmärksammat arrangemang. RJ och närstående forskningsfinansiärer som VR, FAS, Formas och VINNOVA bidrog med betydande basfinansiering; VR svarade dessutom för projektledning och samordning. RJ:s bidrag till basfinansiering uppgick till 2 miljoner kronor.

Stiftelsen svarade vidare för flera egna satsningar inom ramen för eller i nära anknytning till ESOF 2004. Dit hörde utställningen "science + fiction: Between Nano-World and Global Culture" på Nobelmuseet, som var ett samarbete mellan VolkswagenStiftung och Nobelmuseet. Utställningen öppnades under högtidliga former på kvällen den 17 juni med anföranden av professor Svante Lindqvist, Nobelmuseet, professor Eva Österberg, RJ:s ordförande, Thomas Oppermann, VolkswagenStiftungs ordförande, och dr Wilhelm Krull, VolkswagenStiftung. Under ESOF-konferensen anordnades flera särskilda program i Nobelmuseet kring utställningen.

RJ, Göteborg Organ Art Center (GOArt) och Sällskapet Orgelkonstens vänner anordnade vidare den 24 augusti tillsammans ett internationellt seminarium (som en satellite event) i Kulturhuset under titeln: "European Cultural Heritage Research – Its Future Role in European Science and Research". Vid seminariet medverkade som inledare dr Olle Edqvist, Stiftelsen för strategisk

forskning, dr Johanna Leissner, DG Science, Europakommissionen, dr Arno Brandt, Nordland Bank, avdelningsdirektör Henrik Tobin, dr Paul Peeters och professor Hans Davidsson, GOArt och Eastman School of Music, Rochester University. Claes Ståhle svarade för en sammanfattning av de livliga diskussioner som ägde rum under seminariet. Forskningsdirektör Mats Rolén var moderator.

RJ:s medverkan i ESOE 2004 innefattade även ett konsertprogram i Tyska kyrkan på kvällen den 26 augusti. Forskare och musiker från GOArt (plus gäststartister) kunde genom att nyttja kyrkans nyrenoverade barockorgel, byggd på 1700-talet, på ett intressant och välljudande sätt gestalta sin forskning om den nordtyska barockorgeln som kulturbärare. Paul Peeters medverkade som presentatör, medan Hans Davidsson kreerade rollen av en till 2000-talet återuppväckt 1700-talstonsättare.

Kulturpolitisk forskning

RJ har, som redovisats i tidigare årsberättelser sedan 1997, arbetat aktivt för att stimulera och initiera forskning och forskningssamverkan med relevans för det kulturpolitiska området – i vid bemärkelse. Arbetet har t.ex. resulterat i de projekt som är avrapporterade i bokform såsom *Towards Cultural Citizenship: Tools for Cultural Policy and Development*, författad av professor Colin Mercer, The Nottingham Trent University. Boken var ett resultat av ett flerårigt samarbete med Sida och en rad svenska myndigheter och organisationer och har rönt betydande internationell uppmärksamhet. Ett annat var samarbetsprojektet *Creative Europe*, som finansierades av RJ, European Cultural Foundation, Amsterdam, Compagnia di San Paolo, Turin, och med Network of European Foundations for Innovative Cooperation (NEF), Bryssel, som administrativt organ. Projektets slutrapport *Creative Europe: On Governance and Artistic Creativity in Europe*, utarbetades av ERICarts i Bonn och utkom i oktober 2002.

De ovan nämnda böckerna har presenterats i såväl internationella som nationella sammanhang, exempelvis vid en uppvaktning hos kulturminister Marita Ulvskog den 18 mars. Då presenterade forskningsdirektör Mats Rolén och Lena Johansson, chef för Sidas kulturenhet, projekten och det omfattande samarbete mellan svenska myndigheter stiftelser, som dessa genererat. En direkt fortsättning på RJ:s och Sidas samarbete är ett gemensamt stöd till en ny *World Cultures Report*. Detta är en årsbok, med förebild i UNDP:s Human Development Report och Unescos efter blott två årgångar nedlagda *World Culture Report*. Projektets initiativtagare är en internationellt ledande forskare, professor Helmut Anheier vid Center for Civil Society, UCLA och London School of Economics och professor Raj Isar, American University, Paris. Isar var tidigare chef för Unescos kulturavdelning i Paris, och den som förde pennan i rapporten *Vår skapande mångfald* (1995). Anheier och Isar inbjöds efter Roléns och Johanssons föredragning för kulturministern, att presentera projektet för INCP:s (International Network for Cultural Policy) tjänstemannagrupp, som under värdskap av Ulvskog sammanträdde i Stock-

holm den 2 maj. Arbetet med att förbereda den första årgången har pågått under året och innefattar såväl kontakter med ytterligare finansiär som med de forskare som skall medverka. Den första utgåvan av *World Cultures Report* utkommer på det engelska förlaget SAGE, i slutet av 2005. Boken innehåller såväl statistik som kvalificerade analyser gjorda av världsledande forskare och kommer att ges en tillgänglig och praktiskt användbar utformning.

RJ har under 2004 fördjupat samarbetet med European Cultural Foundation i Amsterdam. Detta har omfattat ett stöd till projektet *Enlargement of Minds*, som var en satsning med anledning av ECF:s 50-årsjubileum. Projektet bestod av antologin *Alter Ego* med uppsatser rörande utvidgningen av Europeiska unionen. Vidare ingick ett av RJ och ECF nyinrättat treårigt stipendieprogram, *Cultural Policy Research Award*, riktat till unga forskare inom det kulturpolitiska fältet. Boken *Alter Ego* och den första stipendiaten presenterades under den stora konferens som ECF anordnade i anslutning till det europeiska kulturministermötet den 11–13 juli i Rotterdam. Det första stipendiet tilldelades Nina Obuljen, forskare vid Institute for International Relations, Zagreb. Stipendiet är på 10 000 euro och överlämnades till henne i form av en symbolisk check av Mats Rolén vid en ceremoni under konferensen. Ett ytterligare samarbetsprojekt är "European Observatory/Laboratory of Cultural Cooperation". RJ:s engagemang anknyter direkt till de nyss nämnda rapporterna av Colin Mercer och ERICarts. Inom "laboratoriet" skall man bl.a. i nära samverkan med forskare dokumentera och analysera utvecklingen inom det kulturpolitiska området på såväl nationell som europeisk nivå. Initiativet var stiftelsernas "svar" på den s.k. Ruffolokommissionens inom EU-parlamentet förslag om ett fristående "observatorium". Laboratoriet – ett nätverksinstitut – kan bli ett viktigt instrument när det gäller att skapa insikt i samspelet mellan kultur och utveckling i det utvidgade Europa. Flera av Europas ledande stiftelser och ett par av unionens medlemsländer (dock ännu ej Sverige!) har beslutat att tillsammans med RJ stödja denna satsning. Stiftelsernas engagemang är tänkt att avse en pilotfas på fyra år. Även den europeiska kommissionen har gjort utfästelser om att bidra till finansieringen.

Förvaltningsberättelse

Stiftelsens ändamål

Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond (RJ) är en fristående stiftelse som har till ändamål att främja och understödja vetenskaplig forskning. Stiftelsen grundades 1962 genom ett beslut i riksdagen och genom en donation från Sveriges riksbank, som därmed ville uppmärksamma bankens 300-årsjubileum 1968 och samtidigt främja "ett angeläget nationellt ändamål". Den årliga avkastningen av *Jubileums-donationen* skulle användas till att främja vetenskaplig forskning med anknytning till Sverige.

Den 1 januari 1988 fick Riksbankens Jubileumsfond nya stadgar, vilka innebar att stiftelsen blev en självständig finansiell aktör. I denna skepnad startades verksamheten med ett kapital om 1,5 miljarder kronor. Under åren därefter har ytterligare donationer erhållits. Beträffande på vilket sätt ändamålet skall främjas, anges i de i dag gällande stadgarna bl.a.

- att företrädare skall ges åt forskningsområden, vilkas medelsbehov inte är så väl tillgodosedda på annat sätt,
- att fondens medel speciellt skall användas för att stödja stora och långsiktiga forskningsprojekt,
- att nya forskningsuppgifter som kräver snabba och kraftiga insatser särskilt skall uppmärksammas och
- att fonden skall söka främja kontakter med internationell forskning.

Riksdagen beslöt under 1993 att ytterligare en donation, om 1,5 miljarder kronor, *Kulturvetenskapliga donationen*, skulle tillföras stiftelsen. Till beslutet var fogad en promemoria i vilken bl.a. följande användningsområden angavs:

- Etablering av forskningscentrum eller forskningsområden med internationell slagkraft.
- Stöd till projekt och program som innebär gränsöverskridanden mellan discipliner.
- Etablering av nätverk eller fastare samverkansformer nationellt och internationellt, bl.a. genom etablering av ett internationellt forskarutbytesprogram.
- Befordran av forskarutbildning och forskarrekrutering.
- Främjande av forskarrörlighet internationellt och mellan universitetet och högskolor och andra verksamheter.

Årets verksamhet

Styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond har i första hand till uppgift att besluta i frågor som rör anslagsbeviljning till forskningsprojekt, budget, riktlinjer för den finansiella verksamheten och delegationsregler. Styrelsen har sammanträtt fyra gånger under året. Dess ledamöter ingår i beredningsgrupper tillsammans med representanter från universitet och högskolor. Dessa grupper bereder forskningsansökningarna vid två heldagssammanträden per år och lägger förslag till styrelsen. Styrelsen förnyades den 1 november 2004 med 7 och beredningsgrupperna med 14 ledamöter. Under året kunde anslag till sammanlagt 64 nya projekt beviljas. 107 fortsättningsprojekt beviljades respektive fortsatte arbetet utifrån tidigare års beviljade medel.

Styrelsens arbetsutskott har sammanträtt sex gånger under året. Till arbetsutskottet har styrelsen bl.a. delegerat att besluta om anslag till forskningsplanering, konferenser, seminarier, workshopar uppbyggande av vetenskapliga nätverk, forskningsplanering o.d. Under året beviljades 98 ansökningar om sådana anslag.

På grund av anslagsomläggning beslöt styrelsen år 2003 att medel för nya forskningsprojekt ur Kulturvetenskapliga donationen ej skulle utlysas år 2004. Under året har styrelsen fattat beslut om en ny ordning för utlysning av forskningsprojekt. Från och med år 2005 kommer det att finnas fyra former av stöd till forskningsprojekt: forskningsinitiering, infrastrukturellt stöd, projekt och program. De största förändringarna som detta medför är övergången till att enbart bevilja engångsanslag och satsningen på program, dvs. en större grupp kvalificerade forskare som arbetar under en längre tid (sex–åtta år). I och med dessa satsningar i femtiomiljonersklassen kommer fonden att kunna förhandla om överheadkostnaderna vid universiteten.

Stiftelsen arrangerar symposier och seminarier, ibland tillsammans med andra forskningsstödjande organ inom eller utom landet. RJ samarbetar regelbundet med riksdagen i sådana arrangemang. I år märks bl.a. konferensen "Parlamentets ställning i författningen". Stiftelsen har under året även utgett ett antal skrifter.

RJ:s finanskommitté har under året sammanträtt vid sju tillfällen.

RJ utvärderar och följer fortlöpande upp de projekt som beviljas medel. Efter avslutad projekttid skall en ekonomisk redovisning insändas till stiftelsen jämte en kort redogörelse för den vetenskapliga verksamheten samt de skrifter som projektet publicerat. Varje år görs dessutom mer omfattande projektbesök av respektive beredningsgrupp. Under året har 22 projekt besökts.

Ett antal stipendier har under året delats ut från Erik Rönnerbergs donationer för medicinsk forskning och från Nils-Eric Svenssons fond för främjande av ömsesidigt forskarutbyte inom Europa.

RJ finansierar för närvarande fyra forskarskolor: en i moderna språk, en i matematik med ämnesdidaktisk inriktning och en i Stillahavsasiastudier, samt en

forskarskola med avsikten att stärka den vetenskapliga kompetensen bland de museianställda.

Sedan ett antal år inrättar RJ s.k. områdesgrupper inom forskningsfält som bedöms som angelägna men ännu är svagt utvecklade eller inte är tillräckligt uppmärksammade, för att initiera och stimulera ny forskning. För närvarande är fyra sådana grupper verksamma: Områdesgruppen för forskning om kunskapssamhället, Områdesgruppen för forskning om kultur, säkerhet och hållbar samhällsutveckling, Områdesgruppen för forskning om civilsamhället samt Områdesgruppen för forskning om offentlig ekonomi, styrformer och ledarskap. I varje grupp ingår cirka tio forskare och två politiker.

Stiftelsen är genom engagemanget i European Foundation Centre (EFC), Network of European Foundations for Innovative Corporations (NEF) och Haagklubben m.fl. sammanslutningar en aktiv medaktör inom det europeiska samarbetet, framför allt inom de sociala och kulturella områdena. Under de senaste åren har särskilt samarbetet med Tyskland utvidgats, framför allt genom att RJ kontinuerligt samarbetar med Wissenschaftskolleg zu Berlin. Genom VD Dan Brändström arbetar RJ aktivt inom CNERP (Svenska kommittén för en ny europeisk forskningspolitik).

Utvärdering

Styrelsen för Riksbankens Jubileumsfond beslutade den 21 mars 2002 att utvärdera sin verksamhet. Beslutet innefattade tre delar: 1) en bred analys och bedömning av RJ:s forskningsstödjande verksamhet, 2) RJ:s finansiella verksamhet och 3) delfinansiering av det s.k. Stiftelseprojektet 2004, som fokuserar de s.k. löntagarfondsstiftelsernas roll i det nationella forskningssystemet och högre utbildningssystemet. Utvärdering av stiftelsens finansverksamhet under perioderna 1989–1996 och 1997–2002 avrapporterades i mars 2003.

Utvärderingen av den forskningsstödjande verksamheten slutfördes under år 2004. Stiftelseprojektet redovisade sina preliminära resultat vid en heldagskonferens i riksdagen den 5 maj 2004. Slutrapporteringen kommer att ske vid ett seminarium under våren 2005 arrangerat av SISTER.

Slutrapporten från den stora utvärderingen av RJ:s forskningsstödjande verksamhet utkom av trycket den 20 november 2004 och hade titeln *Hinc robur et securitas? En forskningsstiftelses handel ochandel. Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond 1989–2003*. Denna presenterades vid en konferensdag i riksdagen den 2 december 2004 på 40-årsdagen för riksdagens beslut om fondens inrättande. Utvärderingen presenteras närmare på annan plats i årsberättelsen: se avsnittet Den forskningsstödjande verksamheten (s.12) och i specialartiklarna av Sverker Gustavsson och Anders Mellbourn.

Resultat och ställning

För helåret 2004 redovisar stiftelsen ett resultat på 514 mnkr (exklusive ej realiserade vinster). Marknadsvärdet på stiftelsens placeringar har under året utvecklats positivt, varför resultatet inklusive ej realiserade vinster uppgår till 758 mnkr (2003: 939 mnkr). Därutöver har RJ beviljat 253 mnkr till forskningsmedel samt avsatt motsvarande 16 mnkr för att bevara det reala värdet på donationerna.

Stiftelsens direktavkastning i form av ränteintäkter, utdelningar och driftsöverskott från fastigheter uppgår under året till sammanlagt 245 mnkr (231).

RJ:s administrationskostnader uppgår under perioden till 25 mnkr (23) vilket motsvarar 0,3 % av genomsnittligt eget kapital.

RJ:s styrelse har fr.o.m. 2003 fastställt en placeringspolicy med mål att på lång sikt uppnå en framtida genomsnittlig real avkastning om minst 4 %. Detta bedöms ge förutsättningar för en realvärdesäkring av stiftelsens förmögenhet och en aktiv utdelningspolitik i syfte att främja och understödja vetenskaplig forskning. För 2004 uppgår totalavkastningen till 11,0 % samtidigt som inflationen under året endast varit 0,4 %. Detta innebär att stiftelsens reala avkastning under året uppgår till 10,6 %, vilket överstiger det långsiktiga målet med 6,6 procentenheter. (Se även diagram 1–4 för historik.)

Under året har andelen aktier ökat bland de totala placeringarna från 45 % till 51 % i syfte att öka RJ:s långsiktiga avkastning. För att finansiera ökade aktieinvesteringar har andelen korta räntebärande placeringar reducerats. Under perioden omplacerades en del medel från svenska och amerikanska aktier till europeiska aktier. Trots detta har portföljen under hela året varit överviktad i svenska aktier tack vare värdestegringen. Andelen obligationer av totalportföljen är i slutet av året ungefär på en oförändrad nivå jämfört med i början av året, ca 25 % av de totala placeringarna. Dock har RJ inom obligationer ökat i nominella obligationer och minskat i realränteobligationer då värderingsskillnader under året uppstått som gjort delar av realräntemarknaden mindre attraktiv. På lång sikt bedöms att realränteobligationer är attraktiva instrument som passar stiftelsens placeringsriktning varför RJ även fortsättningsvis valt att behålla en del investeringar i tillgångsklassen.

Stiftelsens aktieportföljer gav under året en totalavkastning på 17,3 %. Totalavkastningen på svenska aktier var 22,4 % och på utländska aktier 9,0 % varav 9,7 % i Europa exklusive valutasäkringar. Under helåret 2004 steg aktieindex (inklusive utdelningar) i Sverige med 21,3 % samtidigt som Europaindex (MSCI Europe) gav en avkastning på 11,1 %. Placeringsstrategin att ha ett stort inslag av svenska aktier och att investera huvuddelen av de utländska aktierna i Europa har under året gett en avkastning som är betydligt högre än världsindex (MSCI World) som under året gav en avkastning på 6,1 % i svenska kronor.

RJ:s ränteportfölj gav under perioden en avkastning på 5,7 %. Under året har obligationsräntorna sjunkit bl.a. beroende på att inflationsnivån varit låg trots

stigande råvarupriser. Detta innebär att RJ:s innehav av nominella obligationer och realränteobligationer under året har gett en god absolutavkastning. Vid utgången av 2004 var den femåriga statsobligationsräntan 3,3 % jämfört med 4,1 % i början av året. Räntan för ettåriga statskuldväxlar har under samma period sjunkit till 2,2 % från 2,8 %. Vid nuvarande låga räntenivåer är förväntad avkastning på såväl korta räntebärande placeringar som svenska obligationer betydligt lägre än stiftelsens långsiktiga avkastningskrav.

Stiftelsens fastigheter uppvisar under året en totalavkastning på 3,2 %. Marknadsvärdet på bostadsfastigheter har fortsatt att öka medan värderingen på kommersiella fastigheter i Stockholm justerats ned. Stiftelsens kontorsfastighet i centrala Malmö har en oförändrad marknadsvärdering jämfört med föregående år. Under året har inga köp eller försäljningar av fastigheter genomförts.

Från 2003 redovisas hedgefonder som separat tillgång i balansräkningen. Totalavkastningen på denna tillgångsklass, som under året utgjort omkring 4 % av de totala tillgångarna, blev under året 4,4 %. Den genomsnittliga avkastningen på RJ:s investeringar i hedgefonder uppgår från starttidpunkten i oktober 2001 till ca 8,6 % per år.

För att ge ytterligare information om stiftelsens ställning kompletteras redovisningen liksom tidigare med en balansräkning vari tillgångar och skulder är upptagna till marknadsvärden. Dessutom kompletteras resultaträkningen med posten ”Förändring av ej realiserade vinster” som tillsammans med resultatet från avyttring och nedskrivning av finansiella instrument netto ger ett positivt resultatbidrag på 537 mnkr. Vid utgången av året uppgår marknadsvärdet på stiftelsens tillgångar till ett värde som överstiger det bokförda värdet med 1 042 mnkr (798 mnkr).

RJ:s eget kapital har under året ökat från 6 166 kr till 6 426 mnkr. Stiftelsens förmögenhet (eget kapital värderat till marknadsvärde) har ökat från 6 964 mkr till 7 469 mnkr.

Av stiftelsens totala placeringar värderade till marknadsvärde vid utgången av 2004 utgjorde andelen aktier 51 % (45 %), fastigheter 8 % (9 %), räntebärande placeringar 37 % (42 %) och hedgefonder 4 % (4 %).

Av tillgångarna var 19 procent denominerade i utländska valutor medan exponeringen mot dessa valutor endast uppgick till 10 % efter avdrag för utestående valutaterminskontrakt vars nominella belopp per den 31 december 2004 uppgick till 746 mnkr. RJ använder sig av valutaterminer som ett medel att minska stiftelsens känslighet för framtida växelkursförändringar. Under året uppgår nettoresultatet på valutaterminer till 11 mnkr (13), vilket främst är hänförligt till vinster på valutasäkringar av amerikanska aktieinnehav som under året sålts. För året som helhet har den svenska kronan varit förhållandevis stabil mot såväl euron som det brittiska pundet.

Finansiellt resultat

Från resultaträkningen (och de olika noterna) kan en sammanställning göras som enbart består av finansiella poster till marknadsvärde. Dessa poster har grupperats i en tabell (se tabell 1) efter typ av tillgång.

Tabellen ”Finansiellt resultat” visar att stiftelsens aktieportföljer gav ett positivt resultat om 578 mnkr.

För stiftelsens fastigheter redovisas ett resultat om 20 mnkr.

De räntebärande placeringarna gav 2004 ett positivt resultat om 164 mnkr exklusive vinster på valutaterminer.

Stiftelsens innehav av andelar i hedgefonder gav under året ett positivt resultat om 13 mnkr.

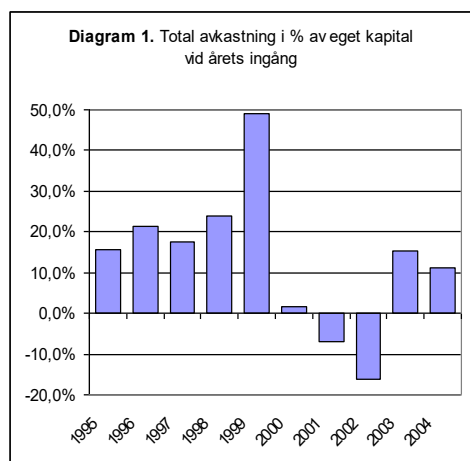
Det finansiella resultatet skall belastas med räntekostnader på lån och finansiella kostnader. Det samlade finansiella resultatet för 2004 uppgår till 782 mnkr vilket motsvarar en förräntning om 11,2 % (15,2 %) räknat på eget kapital vid årets ingång.

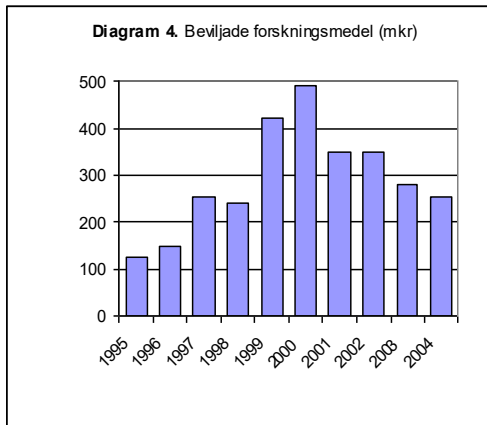
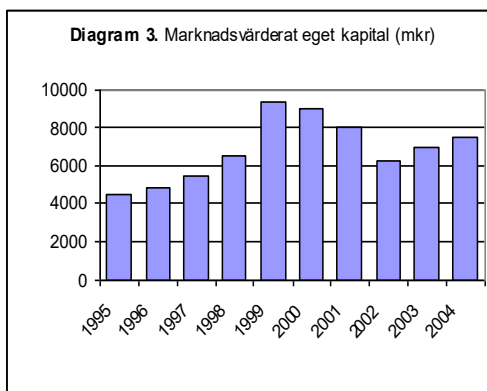
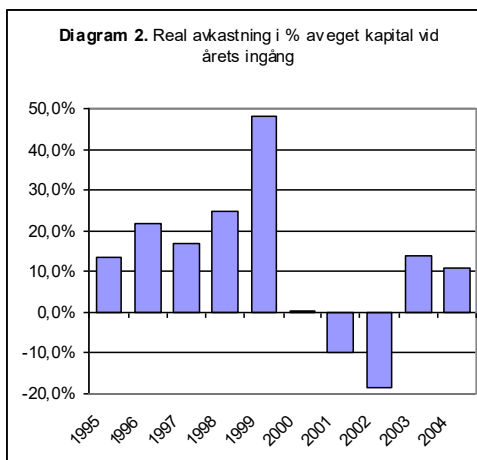
Det finansiella resultatet skall efter en avsättning för att bevara det reala värdet av stiftelsekapitalet täcka forskningsmedel om 253 mnkr samt administrationskostnader om 25 mnkr. Överskottet uppgår till 488 mnkr.

Den finansiella verksamheten – tio år i sammandrag

Den 1 januari 1988 fick Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond nya stadgar som innebar att stiftelsen blev en självständig finansiell aktör. För att kunna bibehålla en stabil nivå på anslagna forskningsmedel lade styrelsen år 2003 upp som långsiktigt mål att den reala (inflationsjusterade) årsavkastningen skall överstiga 4 % över tiden. Mellan åren 1995 och 2004 har detta mål uppnåtts med god marginal. Under tioårsperioden har forskningsmedel motsvarande 2 921 mnkr beviljats.

Nedan redovisas – i form av stapeldiagram – utvecklingen under de tio senaste åren av fyra grundläggande finansiella mått – den totala avkastningen, den reala avkastningen (inflationsjusterad), eget kapital till marknadsvärde samt årliga beviljade forskningsmedel.

Tabell 1. Finansiellt resultat (KSEK)

Tillgång	Intäkt/kostnad	2004	2003
<i>Fastigheter</i>	Intäkter	37 897	40 663
	Avskrivningar	-6 114	-6 083
	Återföring nedskrivningar	-	47 000
	Restitution av skatt	-90	408
	Övriga kostnader	-18 564	-36 465
	Förändring av ej realiserade vinster	6 614	-50 216
Summa fastigheter		19 743	-4 693
<i>Aktier</i>	Utdelningar	102 819	89 077
	Realisationsvinster/förluster	39 356	-346 287
	Återföring nedskrivningar	345 955	1 078 944
	Nedskrivningar	-165 115	-345 955
	Förändring av ej realiserade vinster	254 823	329 345
Summa aktier		577 838	805 124
<i>Hedgefonder</i>	Utdelningar	12 925	21 377
	Realisationsvinster/förluster	4 658	2 745
	Återföring nedskrivningar	-	75
	Förändring av ej realiserade vinster	-4 320	-11 065
Summa hedgefonder		13 263	13 132

Räntebärande		2004	2003
<i>Bankmedel</i>	Ränteintäkter	3 602	12 576
	Valutakursvinster		
	/förluster	-761	-5 986
<i>Valutaterminer</i>	Ränteintäkter	68	1 644
	Valutakursvins-	11 242	11 534
	ter/förluster		
	Återföring nedskrivningar	60	-
	Nedskrivning	-	-60
<i>Certifikat</i>	Ränteintäkter	24 722	29 104
<i>Obligationer</i>	Ränteintäkter	80 917	74 861
	Realisationsvins-	68 221	56 313
	ter/förluster		
	Förändring av ej reali-	-13 063	-29 640
	serade vinster		
Summa räntebärande tillgångar		175 008	150 346
	Räntekostnader	-1 485	-2 708
	Finansiella kostnader	-2 084	-1 938
Finansiellt resultat		782 283	959 263

Resultaträkning (KSEK)

	Not	2004	2003
<i>Stiftelsens intäkter</i>			
Utdelningar (aktier, hedgefonder)	1	115 744	110 454
Ränteintäkter	2	109 309	118 185
Resultat fastigheter	3	13 219	45 115
Resultat från avyttring och nedskrivning av finansiella instrument	4	293 075	445 835
Valutakursresultat m.m.	5	11 446	8 774
<i>Stiftelsens kostnader</i>			
Finansiella kostnader	6	–2 084	–1 938
Personalkostnader	7,8,9	–18 497	–16 114
Externa kostnader	10	–6 616	–6 491
Avskrivningar inventarier	15	–333	–364
Räntekostnader	3	–1 485	–2 708
Årets resultat	21	513 778	700 748
Förändring av ej realiserade vinster	11	244 054	238 424
Förändring av eget kapital till marknadsvärde före beviljade forskningsmedel	22	757 832	939 172

Balansräkning (KSEK)

	Not	2004-12-31		2003-12-31	
		Bokförda värden	Marknadsvärden	Bokförda värden	Marknadsvärden
Tillgångar					
<i>Anläggningstillgångar</i>					
Materiella anläggningstillgångar					
Fastigheter	13,14	331 525	629 000	337 639	628 500
Inventarier	15	557	557	372	372
Summa materiella anläggningstillgångar		332 082	629 557	338 011	628 872
Finansiella anläggningstillgångar					
Obligationer	16	1 824 531	1 909 124	1 612 321	1 709 976
Aktier	17	3 308 769	3 932 927	2 912 373	3 281 709
Hedgefonder	18	275 788	311 927	255 659	296 118
Summa finansiella anläggningstillgångar		5 409 088	6 153 978	4 780 353	5 287 803
Summa anläggningstillgångar		5 741 170	6 783 535	5 118 364	5 916 675
<i>Omsättningstillgångar</i>					
Övriga kortfristiga fordringar	19	249 990	249 990	65 715	65 715
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	20	45 643	45 643	41 747	41 747
Certifikat		843 724	843 724	1 029 176	1 029 176
Kassa och bank		136 574	136 574	261 122	261 122
Summa omsättningstillgångar		1 275 931	1 275 931	1 397 760	1 397 760
Summa tillgångar		7 017 101	8 059 466	6 516 124	7 314 435

Not	2004-12-31		2003-12-31	
	Bokförda värden	Marknadsvärden	Bokförda värden	Marknadsvärden
Eget kapital och skulder				
<i>Bundet eget kapital</i>	21,22			
Stiftelsekapital	2 381 836	2 381 836	2 372 346	2 372 346
<i>Fritt eget kapital</i>	21,22			
Kulturvetenskapliga donationen	1 722 401	1 722 401	1 715 539	1 715 539
Balanserat resultat	27	2 322 124	2 077 679	2 875 990
Summa eget kapital	6 426 361	7 468 726	6 165 564	6 963 875
<i>Avsättningar</i>				
Avsättningar för pensioner	2 205	2 205	2 286	2 286
Summa avsättningar	2 205	2 205	2 286	2 286
<i>Långfristiga skulder</i>				
Inteckningslån	85 100	85 100	65 100	65 100
Summa långfristiga skulder	85 100	85 100	65 100	65 100
<i>Kortfristiga skulder</i>				
Beviljade ej utbetalda forskningsmedel	224 230	224 230	253 529	253 529
Leverantörsskulder	3 256	3 256	2 064	2 064
Valutaterminer	23	–	60	60
Övriga kortfristiga skulder	24	267 944	19 745	19 745
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	25	8 005	7 776	7 776
Summa kortfristiga skulder	503 435	503 435	283 174	283 174

	Not	2004-12-31		2003-12-31	
		Bokförda värden	Marknadsvärden	Bokförda värden	Marknadsvärden
Summa skulder och avsättningar		590 740	590 740	350 560	350 560
Summa eget kapital och skulder		7 017 101	8 059 466	6 516 124	7 314 435
<i>Ställda säkerheter</i>	26				
Fastighetsinteckningar		90 611		67 914	
Pantsatt obligation för derivathandel		–		18 861	
<i>Ansvarsförbindelser</i>					
Beviljade anslag att utgå ur kommande års avkastning		49 830		95 344	

Kassaflödesanalys (KSEK)

	2004	2003
Kassaflöde från den löpande verksamheten		
Årets resultat	513 778	700 748
<i>Justeringar för poster som ej ingår i kassaflödet:</i>		
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar	6 447	6 448
Återföring av nedskrivningar materiella anläggningstillgångar	–	–47 000
Återföring av nedskrivning finansiella anläggningstillgångar	–345 955	–1 079 019
Nedskrivningar av finansiella anläggningstillgångar	165 115	345 955
Realisationsresultat	–112 004	287 229
Förändring av avsättningar till pensioner	–81	–56
Förändringar räntefordran	–4 315	–6 335
Förändringar ränteskuld	462	–102
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital	223 447	207 868
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapitalet		
Förändring av kortfristiga fordringar	1 596	–105 445
Förändring av kortfristiga skulder	249 099	4 827
Kassaflöde från den löpande verksamheten	474 142	107 250
Kassaflöde från investeringsverksamheten		
Förvärv av materiella anläggningstillgångar	–605	–1 417
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	87	–
Förvärv av finansiella anläggningstillgångar	–4 560 513	–1 945 789
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar	4 224 622	1 940 665
Kassaflöde från investeringsverksamheten	–336 409	–6 541

Kassaflöde långfristig finansiering

Förändring av långfristiga skulder	20 000	–
Kassaflöde långfristig finansiering	20 000	0

Kassaflöde från anslagsverksamheten

Förändring av beviljade ej utbetalda anslag	–29 300	–73 725
Årets beviljade anslag	–252 981	–279 779
Kassaflöde från anslagsverksamheten	–282 281	–353 504

Årets kassaflöde	124 548	–252 795
-------------------------	----------------	-----------------

Kassa, bank vid årets ingång	261 122	513 917
Kassa, bank vid årets utgång	136 574	261 122

Redovisnings- och värderingsprinciper

Årsredovisningen har upprättats enligt årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd. Redovisnings- och värderingsprinciper är oförändrade.

Värdering materiella anläggningstillgångar

Värdering bokförda värden

Materiella anläggningstillgångar värderas till historiskt anskaffningsvärde med avdrag för nedskrivningar och linjära avskrivningar.

Härvid tillämpas följande procentsatser för årlig avskrivning:

- Byggnader 2 %
- Inventarier 20 %
- Datorer 33,33 %

Mark värderas till historiskt anskaffningsvärde med avdrag för erforderliga nedskrivningar.

Investeringar i såväl egenutvecklad som förvärvad programvara kostnadsförs löpande.

Värdering marknadsvärden

Marknadsvärde för fastigheter baseras på externa värderingar utförda av välrenommerade värderingsfirmor. Inventarier och datorer värderas till bokfört värde.

Värdering finansiella anläggningstillgångar

Värdering bokförda värden

Aktierelaterade värdepapper värderas individuellt till historiskt anskaffningsvärde minskat med erforderliga nedskrivningar.

Hedgefonder värderas kollektivt till historiskt anskaffningsvärde minskat med erforderliga nedskrivningar.

Räntebärande värdepapper värderas kollektivt till historiskt anskaffningsvärde minskat med erforderliga nedskrivningar. Upplupen ränta på kupongobligationer

redovisas som upplupen intäkt i balansräkningen. Instrument utan kupongränta värderas till upplupet anskaffningsvärde.

Utländska värdepapper värderas utifrån anskaffningsdagens valutakurs.

Värdering marknadsvärden

Räntebärande och aktierelaterade värdepapper värderas till verkligt värde. Med verkligt värde avses senaste betalkurs på balansdagen eller om sådan saknas senaste köpkurs.

Hedgefonder värderas till verkligt värde. Med verkligt värde menas det värde som rapporterats från respektive fondförvaltare.

Utländska värdepapper värderas utifrån balansdagens valutakurs.

Värdering omsättningstillgångar

Värdering bokfört värde

Fordringar upptas till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt.

Fordringar i utländsk valuta värderas utifrån balansdagens valutakurs.

Utestående valutaterminskontrakt värderas kollektivt enligt lägsta värdets princip (LVP). Det innebär att om tillgångskollektivet valutaterminer har negativt marknadsvärde redovisas detta som skuld och motsvarande nedskrivning görs. Skillnaden mellan terminskurs och avistakurs periodiseras över terminskontraktets löptid och redovisas som upplupen ränteintäkt.

Upplupen ränta på certifikat redovisas som upplupen intäkt i balansräkningen.

Banktillgodohavanden i utländsk valuta värderas till balansdagens valutakurs.

Värdering marknadsvärden

Som marknadsvärde används bokfört värde utom för valutaterminskontrakt som värderas till verkligt värde.

Värdering skulder

Skulder i utländsk valuta värderas utifrån balansdagens valutakurs.

Beviljade forskningsmedel

Beviljade forskningsmedel redovisas direkt mot fritt eget kapital. Beviljade medel skuldförs vid beslutstillfället.

Eget kapital

Till bokfört värde

Bokfört eget kapital utgörs av bundet och fritt eget kapital. Bundet eget kapital (stiftelsekapital) består av Jubileumsdonationen (Riksbankens donation) och Erik Rönnerbergs donationer. Enligt donationsvillkoren skall realvärdet för dessa donationer upprätthållas över tiden. Detta sker genom en årlig avsättning till bundet eget kapital, med ett belopp beräknat utifrån konsumentprisindex utveckling mellan åren. Det bundna egna kapitalet är ej tillgängligt för utdelning.

Fritt eget kapital består av Kulturvetenskapliga donationen och balanserat resultat. För denna donation gäller, som framgår av donationsvillkoren, att dess hela kapital får användas för anslag till forskning. Inom ramen för fritt eget kapital görs emellertid ändå en avsättning för bevarande av donationens realvärde.

Balanserat resultat består av vinstmedel med avdrag för avsättning för bevarande av donationernas realvärden samt för beviljade forskningsmedel. Enligt styrelsebeslut 1992 skall balanserat resultat som lägst uppgå till ett belopp motsvarande tre års utdelning av forskningsmedel i normal omfattning.

Till marknadsvärde

Eget kapital till marknadsvärde motsvarar stiftelsens nettoförmögenhet vid värdering av tillgångar och skulder till marknadsvärden.

Noter (belopp i KSEK)

Not 1.	Utdelningar		
		2004	2003
	Aktier	102 819	89 077
	Hedgefonder	12 925	21 377
	Summa	115 744	110 454

Not 2.	Ränteintäkter		
		2004	2003
	Obligationer	80 917	74 861
	Certifikat	24 722	29 104
	Valutaterminer	68	1 644
	Bank	3 602	12 576
	Summa	109 309	118 185

Not 3.	Resultat fastigheter		
		2004	2003
	Hysesintäkter	37 897	40 663
	Avskrivningar	-6 114	-6 083
	Återföring nedskrivning	-	47 000
	Övriga kostnader	-18 564	-36 465
	Summa	13 219	45 115

Av fastighetsintäkterna utgör 2 013 (2 276) en beräknad internhyra för stiftelsens egna lokaler.

De räntekostnader på 1 485 (2 708) som redovisas i resultaträkningen avser lån mot säkerhet i stiftelsens fastigheter.

Se även noterna 13 och 14.

Not 4.

Resultat från avyttring och nedskrivning av finansiella instrument

	2004	2003
Realisationsresultat obligationer	68 221	56 313
Realisationsresultat aktier	39 356	–346 287
Återföring nedskrivning aktier	345 955	1 078 944
Nedskrivning aktier	–165 115	–345 955
Realisationsresultat hedgefonder	4 658	2 745
Återföring nedskrivning hedgefonder	–	75
Summa	293 075	445 835

Not 5.

Valutakursresultat m.m.

	2004	2003
Ej utnyttjade anslag	995	2 877
Valutakursresultat orealiserat	–761	–5 986
Valutakursresultat valutaterminer	11 242	11 534
Återföring nedskrivning valutaterminer	60	–
Nedskrivning valutaterminer	–	–60
Restitution av skatt	–90	408
Övrigt	–	1
Summa	11 446	8 774

Not 6.	Finansiella kostnader		
		2004	2003
	Depåavgift	552	355
	Förvaltningsarvoden	—	328
	Övriga finansiella kostnader	1 532	1 255
	Summa	2 084	1 938

Not 7.	Löner, andra ersättningar och sociala kostnader		
		2004	2003
	Löner och andra ersättningar		
	Styrelse och verkställande direktör	2 269	2 512
	Övriga anställda	7 994	6 024
	Upplupna löner	4	10
	Summa	10 267	8 546
	Sociala kostnader	7 743	6 872
	— varav pensionskostnader	3 572	3 323

Av pensionskostnader avser 654 (658) styrelse och verkställande direktör.

Not 8.	Medelantal anställda		
		2004	2003
	Kvinnor	6	6
	Män	8	7
	Summa	14	13

Not 9. **Sjukfrånvaro* 2004**

	Korttidsfrånvaro	Långtidsfrånvaro
Kvinnor	0,65 %	0,00 %
Män	0,00 %	0,00 %
Summa	0,29 %	0,00 %

*I enlighet med årsredovisningslagen skall uppdelning i åldersgrupper ej ske om dessa grupper omfattar färre än tio anställda. Detta har medfört att ingen åldersuppdelning har skett.

Sjukfrånvaron anges i procent av gruppens totala arbetstid.

Not 10. **Ersättning till revisorer**

	2004	2003
Öhrlings Pricewaterhouse Coopers (internrevision och rådgivning)	185	215
Riksrevisionen (extern revision)	321	—
Summa	506	215

Not 11. **Förändring av ej realiserade vinster**

	2004	2003	Förändring
Fastigheter	297 475	290 861	6 614
Obligationer	84 593	97 656	–13 063
Aktier	624 158	369 335	254 823
Hedgefonder	36 139	40 459	–4 320
Summa	1 042 365	798 311	244 054

Not 12. **Avsättning för bevarande av realvärden**

Genomsnittsvärdet för konsumentprisindex år 2004 uppgår till 279,2.

Motsvarande indexvärde för år 2003 är 278,1. Mellan år 2003 och år 2004 ökade således konsumentprisindex med 0,4 %.

Det uppindexerade reala stiftelsekapitalet (bundet eget kapital) skall därför ökas med $2\,372\,346 \times 0,004 = 9\,490$ medan Kulturvetenskapliga donationen (fritt eget kapital) ökas med $1\,715\,539 \times 0,004 = 6\,862$. Se vidare noterna 21 och 22.

Not 13. **Fastigheter**

	Bokfört värde	Marknadsvärde
Styrpinnen 23, Stockholm	77 473	79 000
Claus Mortensen 24, Malmö	75 226	94 000
Brännaren 7, Stockholm	15 517	47 000
Kampsången 4, Stockholm	10 611	37 000
Sländan 2, Stockholm	7 732	36 000
Trädlärkan 2, Stockholm	14 435	25 000
Rekryten 6, Stockholm	24 767	81 000
Snöklockan 1, Stockholm	21 424	59 000
Jasminen 4, Stockholm	14 525	37 000
Apelträdet 5, Stockholm	13 949	31 000
Hjorten 17, Stockholm	16 698	58 000
Sånglärkan 12, Stockholm	39 168	45 000
Summa	331 525	629 000

Fastigheterna ägs till 100 %.

Not 14.

Fastigheter

	2004	2003
Byggnader		
Ingående anskaffningsvärden	305 718	302 618
Årets investeringar	–	3 100
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	305 718	305 718
Ingående avskrivningar	–59 307	–53 224
Årets avskrivningar	–6 114	–6 083
Utgående ackumulerade avskrivningar	–65 421	–59 307
Ingående nedskrivningar	–29 800	–62 700
Återföring nedskrivning Styrpinnen 23	–	32 900
Utgående ackumulerade nedskrivningar	–29 800	–29 800
Mark		
Ingående anskaffningsvärden	135 128	135 128
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	135 128	135 128
Ingående nedskrivningar	–14 100	–28 200
Återföring nedskrivning Styrpinnen 23	–	14 100
Utgående ackumulerade nedskrivningar	–14 100	–14 100
Utgående restvärden enligt plan byggnader och mark	331 525	337 639
Taxeringsvärden, byggnader	224 379	312 520
Taxeringsvärden, mark	235 755	174 775

Fastigheternas marknadsvärden framgår av not 13. Se även not 3.

Not 15. **Inventarier**

	2004	2003
Ingående anskaffningsvärden	3 539	3 482
Inköp	605	57
Försäljningar och utrangeringar	-644	-
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	3 500	3 539
Ingående avskrivningar	-3 167	-2 803
Försäljningar och utrangeringar	557	-
Årets avskrivningar	-333	-364
Utgående ackumulerade avskrivningar	-2 943	-3 167
Utgående restvärden enligt plan	557	372

Not 16. **Obligationer**

Förfalloår	Nominellt värde	Bokfört värde	Marknadsvärde
<i>Svenska nominalränteobligationer</i>			
2005	100 000	98 812	101 844
2006	464 000	477 962	481 147
2007	240 000	251 273	256 932
2008	191 000	206 584	208 632
2009	232 000	245 171	252 716
2011	50 000	52 477	54 670
2015	122 000	122 543	126 902
2020	40 000	40 310	43 731
Summa		1 495 132	1 526 573
<i>Svenska realränteobligationer</i>			
2008	152 000	176 233	189 453
2015	75 000	77 519	93 813
2020	35 000	32 840	50 254
2028	36 000	42 807	49 031
Summa		329 399	382 551
Summa obligationer		1 824 531	1 909 124

Not 17. **Aktier**

	Antal	Bokfört värde	Marknadsvärde
<i>Svenska aktier</i>			
Ainax	29 032	6 619	7 722
Alfa Laval	150 000	16 125	16 125
Assa Abloy B	450 000	51 075	51 075
AstraZeneca SDB	350 000	84 525	84 525
Atlas Copco A	210 000	36 983	63 000
Autoliv SDB	50 000	12 838	15 900
Axfood	120 000	18 762	27 000
Axis	415 000	5 387	7 470
Ballingslöv	80 000	5 120	7 840
Bergman & Beving B	640 000	24 959	48 640
Biotage A	207 800	2 026	2 026
Boliden	375 000	10 650	10 650
Capio	140 000	10 077	11 060
Cardo	50 000	9 139	9 525
Electrolux B	350 000	49 065	53 200
Elekta B	52 000	5 206	9 958
Eniro	94 445	5 794	6 422
Ericsson B	12 100 000	242 242	256 520
FöreningsSparbanken A	550 000	64 441	91 025
G&L Beijer	200 000	13 420	26 600
Gambro B	400 000	25 798	37 300
Getinge Industrier B	500 000	33 117	41 375
Hennes & Mauritz B	775 000	143 801	179 412
Holmen B	70 000	15 838	16 100
Hufvudstaden A	400 000	11 268	19 040
Industrivärden C	200 000	17 595	30 700
Investor B	1 100 000	92 950	92 950
Kinnevik B	210 000	11 082	14 858
Lagercrantz Group B	650 000	14 170	14 170

	Antal	Bokfört värde	Marknadsvärde
Medivir B	70 000	6 405	6 405
Mekonomen B	60 000	3 328	11 820
MTG B	75 200	12 123	13 611
Nobia	175 000	10 493	19 250
Nokia SDB	70 000	7 315	7 315
Nordea	2 800 000	119 947	187 600
Observer	361 520	12 653	12 653
Sandvik	175 000	37 342	46 900
SCA B	330 000	82 950	93 555
Scania B	300 000	56 547	78 900
SEB A	650 000	55 904	83 525
Securitas B	350 000	34 156	39 900
Skandia	1 100 000	36 410	36 410
Skanska B	400 000	27 887	31 900
SKF B	150 000	38 882	44 400
SSAB B	100 000	10 075	15 650
Svedbergs	70 000	6 352	10 290
Svenska Handelsbanken A	725 000	96 419	125 425
Tele 2 B	190 000	49 590	49 590
Telelogic	600 000	9 420	9 420
TeliaSonera	4 000 000	136 274	159 200
Teligent	146 800	3 499	4 228
Teligent BTA 20050120	29 360	323	846
Transcom Worldwide SDB B	447 000	13 967	15 958
Trelleborg B	100 000	10 074	11 300
WM-Data B	850 000	12 240	12 240
Volvo B	400 000	59 548	105 400
Summa svenska aktier		1 990 195	2 485 879

	Antal	Bokfört värde	Marknads- värde
<i>Utländska aktier</i>			
Belgien			
Dexia	200 000	28 364	30 538
Fortis	155 000	27 923	28 465
KBC	40 383	20 491	20 590
Danmark			
DSV	35 000	9 287	15 727
Group 4 Securicor	1 200 000	21 433	21 511
Finland			
Nokia	200 000	20 395	20 972
Nokian Renkaat	30 000	17 244	30 267
Sponda	210 200	12 915	13 620
Tecnomen	323 238	3 880	3 880
Uponor	100 000	9 594	12 417
Frankrike			
Alcatel	450 000	45 588	46 497
Axa	90 000	14 765	14 765
Cap Gemini	50 000	9 412	10 630
Danone	60 000	36 792	36 792
France Telecom	75 000	14 832	16 487
Sanofi Aventis	75 000	39 797	39 797
Société Générale	20 000	9 827	13 437
Suez	175 000	28 573	30 985
Technip	22 850	18 276	28 044
Total	30 000	38 444	43 506
Veolia Environnement	125 000	27 798	30 039

	Antal	Bokfört värde	Marknadsvärde
Grekland			
Coca-Cola Hellenic Bottling	90 000	14 603	14 603
OPAP	50 000	6 553	9 187
Holland			
Equant	190 844	6 544	6 544
ING Groep	150 000	22 305	30 132
Royal Dutch	50 000	19 000	19 109
V N U	75 000	14 707	14 707
Italien			
Bulgari	200 000	14 438	16 406
Enel	275 000	16 267	17 945
ENI	180 000	23 690	29 921
Saipem	300 000	19 137	23 954
Unicredito Italiano	625 000	23 803	23 858
Norge			
Norsk Hydro	50 000	23 004	26 092
Prosafe	90 150	15 075	16 174
Yara International	170 000	14 104	14 832
Portugal			
Portugal Telecom	250 000	20 530	20 530
Schweiz			
Adecco	59 000	19 709	19 709
CS Group	90 000	24 437	25 102
Novartis	90 000	29 638	30 091
Richemont	70 000	13 880	15 460
Roche	37 000	28 261	28 261
Zurich Financial	13 000	14 382	14 382

	Antal	Bokfört värde	Marknads- värde
Spanien			
Acerinox	140 000	11 740	14 921
BBVA	250 000	21 527	29 441
Inditex	61 355	11 227	12 015
Telefonica	112 000	13 309	14 008
Telefonica Moviles	275 000	22 515	22 980
Storbritannien			
AstraZeneca	80 000	19 280	19 280
Boots	150 000	12 545	12 545
Compass Group	750 000	23 563	23 563
Dignity	200 000	6 749	8 255
Hilton	625 000	22 161	22 686
Lloyds TSB	500 000	27 763	30 173
LogicaCMG	300 000	7 377	7 377
Morrison Supermarkets	550 000	14 525	14 525
Punch Taverns	200 000	13 223	17 619
Reckitt Benckiser	75 000	14 368	15 061
Rexam	361 758	20 251	21 208
Rio Tinto	50 000	9 625	9 779
Sage	200 000	5 161	5 161
Serco	400 000	12 248	12 248
Shire Pharmaceuticals	140 790	9 825	9 825
Smith & Nephew	400 000	25 676	27 201
Standard Chartered	125 000	15 446	15 446
Vodafone	500 000	8 261	9 011
Tyskland			
Depfa Bank	125 000	13 160	13 931
E.ON	50 000	22 877	30 258
Fresenius Medical Care	25 000	12 803	13 358

	Antal	Bokfört värde	Marknads- värde
Heidelberger Druckmaschinen	46 000	10 378	10 378
Lufthansa	75 000	6 808	7 140
Munich Re	17 500	14 284	14 284
Rational	10 000	4 464	6 178
RWE	50 000	16 477	18 364
SAP	15 000	17 787	17 787
Stada	84 000	11 474	15 077
Summa utländska aktier		1 318 574	1 447 048
Summa aktier totalt		3 308 769	3 932 927

Not 18. **Hedgefonder**

	Antal andelar	Bokfört värde	Mark- nadsvärde
Eikos	382	52 471	68 107
Helios	41 416	50 000	53 474
Nektar	57 222	94 731	105 557
Tanglin	38 312	50 000	55 009
Zenit	797	28 586	29 780
Summa hedgefonder		275 788	311 927

Not 19. **Övriga kortfristiga fordringar**

	2004	2003
Hysesfordringar m.m.	78	243
Skattefordran	531	250
Momsfordran	—	368
Sålda ej betalda värdepapper	248 981	64 424
Övrigt	400	430
Summa	249 990	65 715

Not 20. **Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter**

	2004	2003
Upplupna räntor	44 881	40 566
Förutbetalda kostnader	762	773
Upplupen intäkt	–	408
Summa	45 643	41 747

Not 21. **Eget kapital, bokfört värde**

	Bundet eget kapital*	Fritt eget kapital	Eget kapital	
		Kulturvetenskapliga donationen	Balanserat resultat	
Eget kapital				
2003-12-31	2 372 346	1 715 539	2 077 679	6 165 564
Avsättning för bevarande av donationernas realvärde	9 490	6 862	–16 352	
Årets resultat			513 778	513 778
Beviljade forskningsmedel			–252 981	–252 981
Eget kapital				
2004-12-31	2 381 836	1 722 401	2 322 124	6 426 361

* Jubileumsdonationen och Erik Rönnbergs donationer.

Not 22. **Eget kapital, marknadsvärde**

	Bundet eget kapital *	Fritt eget kapital	Eget kapital	
		Kulturvetenskapliga donationen	Balanserat resultat	
Eget kapital 2003-12-31	2 372 346	1 715 539	2 875 990	6 963 875
Avsättning för bevarande av donationernas realvärde	9 490	6 862	-16 352	
Förändring av eget kapital till marknadsvärde			757 832	757 832
Beviljade forskningsmedel			-252 981	-252 981
Eget kapital 2004-12-31	2 381 836	1 722 401	3 364 489	7 468 726

* Jubileumsdonationen och Erik Rönnbergs donationer.

Not 23. **Valutaterminer**

Köpt/såld valuta	Nominellt belopp	Marknadsvärde
<i>Förfallomånad 2005-01</i>		
SEK/CHF	17 832	313
SEK/EUR	100 126	864
SEK/GBP	43 106	1 066
SEK/NOK	13 281	151
<i>Förfallomånad 2005-02</i>		
SEK/CHF	41 516	582
SEK/EUR	188 064	-1 409
SEK/GBP	88 621	-319
SEK/NOK	5 491	19

Förfallomånad 2005-03

SEK/CHF	32 358	167
SEK/EUR	188 637	-822
SEK/GBP	11 634	219
Summa valutaterminer	744 913	847

Bokfört värde enligt lägsta värdets princip är 0.

Not 24. **Övriga kortfristiga skulder**

	2004	2003
Personalens källskatt	658	942
Köpta ej betalda värdepapper	267 056	16 896
Deposition av hyra	—	24
Momsskuld	6	—
Förvaltning av medel från Vetenskapsrådet	25	448
Förvaltning av medel från riksdagen	28	135
Förvaltning av medel från Sida	106	—
Förvaltning av medel från Stiftelsen framtidens kultur	65	—
Förvaltning av medel för stiftelseprojekt 2004	—	1 300
Summa	267 944	19 745

Not 25. **Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter**

	2004	2003
Sociala avgifter	552	878
Intjänade ej uttagna semesterdagar	756	500
Särskild löneskatt på pensionsförsäkringspremier	833	778
Upplupna löner	588	1 457
Upplupna räntor	707	246
Förutbetald hyresintäkt	3 480	3 143
Övrigt, fastigheter	889	711
Övriga upplupna kostnader	200	63
Summa	8 005	7 776

Not 26.	Ställda säkerheter		
		2004	2003
	<i>För egna avsättningar och skulder</i>		
	<i>Avseende skuld för inteckningslån och derivathandel</i>		
	Fastighetsinteckningar	90 611	67 914
	Pantsatt obligation för derivathandel nom värde	–	18 861
	Summa	90 611	86 775

Not 27.	Beviljade medel till forskning		
		2004	2003
	Medel från Jubileumsdonationen inkl. Nils-Eric Svenssons fond	133 631	109 149
	Medel från Kulturvetenskapliga donationen	118 640	169 920
	Medel från Erik Rönnbergs donation för forskning om åldrande och åldersrelaterade sjukdomar	540	540
	Medel från Erik Rönnbergs donation för forskning om sjukdomar under de tidiga barnåren	170	170
	Summa	252 981	279 779

För mer detaljerad information, se avsnittet ”Nya forskningsprojekt år 2004” samt avsnittet ”Statistiska uppgifter om beviljade medel till forskning”.

Stockholm den 7 februari 2005

Eva Österberg
Ordförande

Majléne Westerlund Panke
Vice ordförande

Per Bill

Johan Bygge

Christina Garsten

Hans Hoff

Lennart Kollmats

Mats Larsson

Lars Lilja

Rutger Lindahl

Kajsa Lindståhl

Siw Wittgren-Ahl

Dan Brändström

Verkställande direktör

Riksrevisionens revisionsberättelse har avgivits den 15 februari 2005.

Lennart Grufberg

Kerstin Jönsson

Donationer (belopp i KSEK)

De medel som Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond förvaltar härrör från fem olika donationer:

- Donation från Sveriges riksbank för att främja och understödja vetenskaplig forskning (Jubileumsdonationen)
- Nils-Eric Svenssons fond
- Kulturvetenskapliga donationen
- Erik Rönnbergs donation för forskning om åldrande och åldersrelaterade sjukdomar
- Erik Rönnbergs donation för forskning om sjukdomar under de tidiga barnåren.

(För en mer utförlig beskrivning av ändamålen för de olika donationerna hänvisas till avsnittet ”Den forskningsstödande verksamheten”).

Samtliga medel som donerats till Riksbankens Jubileumsfond samförvaltas. Avkastningen från de olika donationerna skall emellertid gå till olika ändamål. Stiftelsens totala avkastning på förvaltade medel måste därför fördelas på de olika donationerna.

.

Vid ingången av år 2004 var marknadsvärdet för de olika donationerna följande:

1. Jubileumsdonationen inkl. Nils-Eric Svenssons fond	4 722 410	(67,8130 %)
2. Kulturvetenskapliga donationen	2 221 034	(31,8937 %)
3. Erik Rönnbergs donation för forskning om åldrande och åldersrelaterade sjukdomar		
4. Erik Rönnbergs donation för forskning om sjukdomar under de tidiga barnåren		

Totalt eget kapital till marknadsvärde 2003-12-31	6 963 875
--	------------------

Riksbankens Jubileumsfonds totala avkastning år 2004 (bokföringsmässigt resultat + förändring av ej realiserade vinster = 513 778 + 244 054 = 757 832) skall proportioneras ut på de olika donationerna.

1. *Jubileumsdonationen inklusive Nils-Eric Svenssons fond*

Ingående värde	4 722 410
Andel av årets totala avkastning	513 909
<u>Årets anslag</u>	<u>-133 631</u>
Marknadsvärde 2004-12-31	5 102 688

Anslagen från Nils-Eric Svenssons fond har inte någon direkt koppling till avkastningen på förvaltrade medel. Styrelsen för Riksbankens Jubileumsfond har förbundit sig att se till att anslagen per år kan uppgå till ett visst belopp – som för år 2004 är 300. Donationen skall anses vara förbrukad vid utgången av år 2015.

I denna sammanställning har därför Nils-Eric Svenssons fond slagits ihop med Jubileumsdonationen.

2. *Kulturvetenskapliga donationen*

Ingående värde	2 221 034
Andel av årets totala avkastning	241 701
<u>Årets anslag</u>	<u>-118 640</u>
Marknadsvärde 2004-12-31	2 344 095

3. *Erik Rönnbergs donation för forskning om åldrande och åldersrelaterade sjukdomar*

Ingående värde	15 611
Andel av årets totala avkastning	1 698
<u>Årets anslag</u>	<u>-540</u>
Marknadsvärde 2004-12-31	16 769

4. *Erik Rönnbergs donation för forskning om sjukdomar under de tidiga barnåren*

Ingående värde	4 820
Andel av årets totala avkastning	524
Årets anslag	−170
Marknadsvärde 2004-12-31	5 174
 Totalt eget kapital till marknadsvärde 2004-12-31	 7 468 726